

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

กุหลาบ พิมพ์ลอย

GRAD VRU

ภาคนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2557

ADMINISTRATOR'S ROLE IN PROMOTING STUDENT'S MORALITY AND ETHICS
IN SCHOOL UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

KULARB PIMLOY

A TERM PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI
2014

ชื่อเรื่องภาคินพนธ์	บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
ชื่อนักศึกษา	กุลลาบ พิมพ์ลอย
รหัสประจำตัว	53B54650317
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ประธานที่ปรึกษาภาคินพนธ์	อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
กรรมการที่ปรึกษาภาคินพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรูญธรรม

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 335 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

GRAD VRU

Term Paper Title	Administrator's Role in Promoting Student's Morality and Ethics in School under Secondary Educational Service Area Office 4
Student	Kularb Pimloy
Student ID	53B54650317
Degree	Master of Education
Field of Study	Educational Administration
Term Paper Advisor	Dr.Chanchai Wongsirasawat
Term Paper Co-Advisor	Associate Professor Dr.Orasa Charoontham

ABSTRACT

The objectives of this research were to study and compare administrator's role in promoting student's morality and ethics in schools under Secondary Educational Service Area Office 4, classified by school size. The sample in this research were 335 teachers under Secondary Educational Service Area Office 4 in the academic year 2012 using Krejcie & Morgan's table and stratified random sampling technique. The instrument of this was a 5-rating scale questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and F-test.

The findings were as follows:

1. Administrator's role in promoting student's morality and ethics in schools under Secondary Educational Service Area Office 4, in all aspects, were at the high level.
2. The comparison of administrator's role in promoting student's morality and ethics in schools under The Secondary Educational Service Area Office 4 classified by school sizes, was overall statistical significant different at 0.05 level.

GRAD VRU

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วย เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรม กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ปรึกษา ให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการจัดทำจนภาคนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช่อเพชร เบ้าเงิน อาจารย์ ดร.สมร ปาโท ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ปทุมธานี นายประสงค์ สุบรรณพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือและให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผู้บริหารและครูทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ อย่างดียิ่ง

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะคุณความดี ของบิดา - มารดา โดยเฉพาะคุณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทและให้ความรู้กับผู้วิจัยจนเจริญก้าวหน้ามาจนทุกวันนี้

กุลลาบ พิมพ์ลอย

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.5 ขอบเขตในการวิจัย.....	5
1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม.....	9
2.2 ความหมาย ที่มาและตัวชี้วัดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ.....	15
2.3 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานสำหรับผู้เรียน.....	25
2.4 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา.....	27
2.5 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน.....	36
2.6 บริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4....	62
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	74
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	78
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	100
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	100
5.2 สมมติฐานของการวิจัย.....	100
5.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	100
5.4 สรุปผลการวิจัย.....	101
5.5 อภิปรายผล.....	103
5.6 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	105
5.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	105
บรรณานุกรม.....	106
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	112
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	114
ภาคผนวก ค ดัชนีความสอดคล้อง.....	117
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม.....	120
ประวัติผู้วิจัย.....	127

GRAD VRU

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดเล็ก).....	66
2.2	แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดกลาง).....	67
2.3	แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดใหญ่).....	68
2.4	แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ).....	69
3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน	77
4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน	83
4.2	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมและรายด้าน.....	84
4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความซื่อสัตย์โดยรวมและรายข้อ.....	85
4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความซื่อสัตย์โดยรวมและรายข้อ.....	86
4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความซื่อสัตย์โดยรวมและรายข้อ.....	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความมีวินัยโดยรวมและรายข้อ.....	89
4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสุภาพโดยรวมและรายข้อ.....	90
4.8	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสะอาดโดยรวมและรายข้อ.....	91
4.9	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสามัคคีโดยรวมและรายข้อ.....	92
4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความมีน้ำใจโดยรวมและรายข้อ.....	93
4.11	ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	95
4.12	ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	97
4.13	การทดสอบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยรายคู่ตามบทบาทของผู้บริหารในการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ตามวิธีการของเซฟเฟ่.....	99

GRAD VRU

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญให้โลกไร้พรมแดน เกิดการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งปัจจุบันจะยิ่งทวีความซับซ้อนมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของเด็กและเยาวชนของชาติ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการหนีเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก การพนัน การใช้ยาเสพติด และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลกระทบต่อ การพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น

สถาบันครอบครัว สภาพเศรษฐกิจกดดันให้พ่อแม่ต้องทำงาน ไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูกหรือเลี้ยงดู ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม สมาชิกในครอบครัวมีเวลาให้แกกันน้อยลง อัตราการหย่าร้างมีมากขึ้น ทำให้ เกิดการปล่อยปละละเลยและทอดทิ้งเด็กและมีการใช้ความรุนแรง เป็นต้น สถาบันการศึกษา มีการเปลี่ยนหลักสูตรบ่อยครั้งและ/หรือการใช้หลักสูตรไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง และสภาพ ท้องถิ่น ส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดแรงจูงใจในการศึกษา ขาดต้นแบบที่ดี มีความมั่นใจในตนเอง ในทางที่ผิด มีค่านิยมและพฤติกรรมตามเพื่อนในกลุ่ม สื่อ เช่น การแพร่ภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน และการโฆษณาที่เกินจริงกลายเป็นรูปแบบที่เด็กและเยาวชนเอาอย่าง ส่งผลกระทบต่อ ให้เด็กและเยาวชนมีค่านิยมที่ผิด อีกทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในปัจจุบันเด็กไทยต้องเผชิญ กับความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การตกเป็นเหยื่อแห่งความขัดแย้ง เนื่องจาก ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เหล่านี้ล้วนยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กและการปรับตัวเข้ากับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมและแบบแผนการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนขาดแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต เนื่องจากสังคมปัจจุบันให้คุณค่า กับวัตถุ และผู้มีทรัพย์สินและอำนาจมากกว่าความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบ อาชีพ เด็กและเยาวชนจึงมีค่านิยมรักความสะดวกสบายมากกว่าความพยายาม ขาดวินัยและไม่ชินกับ การทำงานหนัก บริโภคข้อมูลข่าวสารและสื่อสารสนเทศอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหามากมาย ตามมา เช่น ขาดแบบแผนการดำเนินชีวิต ติดสารเสพติด มั่วสุมทางเพศ การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ติดเกม ออนไลน์และการใช้สื่อไม่เหมาะสม

สาเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ทำให้มนุษย์ขาดคุณธรรม จริยธรรมที่พึงงาม โดยเฉพาะในวัยที่กำลัง ศึกษาอยู่ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและการพัฒนาทางจิตใจจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะ ต้อง กระทำ เนื่องจากการขาดคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญได้ส่งผลให้การเรียนของ นักเรียนตกต่ำ ไม่ประสบผลสำเร็จตามความคาดหวังของผู้ปกครองและผลกระทบที่ตามมา ได้แก่ ผู้ปกครองบางส่วนไม่เกิดความศรัทธาต่อโรงเรียน (วิสิทธิ์ โรจน์พจรัตน์, 2549) และนอกจากนี้ยัง พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนเพื่อสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยไม่สนใจ และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม จึงทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมต่าง ๆ ตามมา ดังนั้น

สิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรกเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ ต้องเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเนื่องจากเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศทุกประเทศ แต่การที่คนจะมีคุณภาพได้นั้นก็ต้องมีคุณธรรม จริยธรรมในการครองตนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข ในสภาพปัจจุบันรัฐบาลและหน่วยงานทางการศึกษาได้พยายามหาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ให้มีทั้งความรู้คู่กับคุณธรรม จริยธรรมซึ่งจะทำให้คนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกในการจัดการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ก้าวทันสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าวและกลไกสำคัญกลไกหนึ่ง นั่นคือ การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องเร่งปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยเพื่อให้สามารถพัฒนาคนของประเทศให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งสามารถร่วมมือและแบ่งปันได้อย่างเหมาะสม ทัดเทียม สามารถดำรงความเป็นไทยได้ในประชาคมโลกและประการสำคัญ นั่นคือ จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้การพัฒนาที่เป็นกระบวนการที่สามารถจะดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและจริง เพื่อให้การศึกษามีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นในปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2555) กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม” ประกอบกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 กำหนดหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข โดยคุณธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย 1. ขยัน 2. ประหยัด 3. ซื่อสัตย์ 4. มีวินัย 5. สุภาพ 6. สะอาด 7. สามัคคี และ 8. มีน้ำใจ โดยกระบวนการพัฒนาดังกล่าวจะสำเร็จได้ต้องเชื่อมโยงความร่วมมือร่วมใจ ร่วมทำกันอย่างจริงจังต่อเนื่องของ 3 สถาบันหลักในการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ที่เรียกว่า “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การจัดการศึกษาแก่เยาวชนนับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมถึงสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พุทธศักราช 2545 และโรงเรียนจึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูป การศึกษายุคใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนให้มี คุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญของการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะการศึกษาเป็น หัวใจสำคัญต่อการเริ่มต้นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 4 เพื่อทราบถึงบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนางานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 4

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

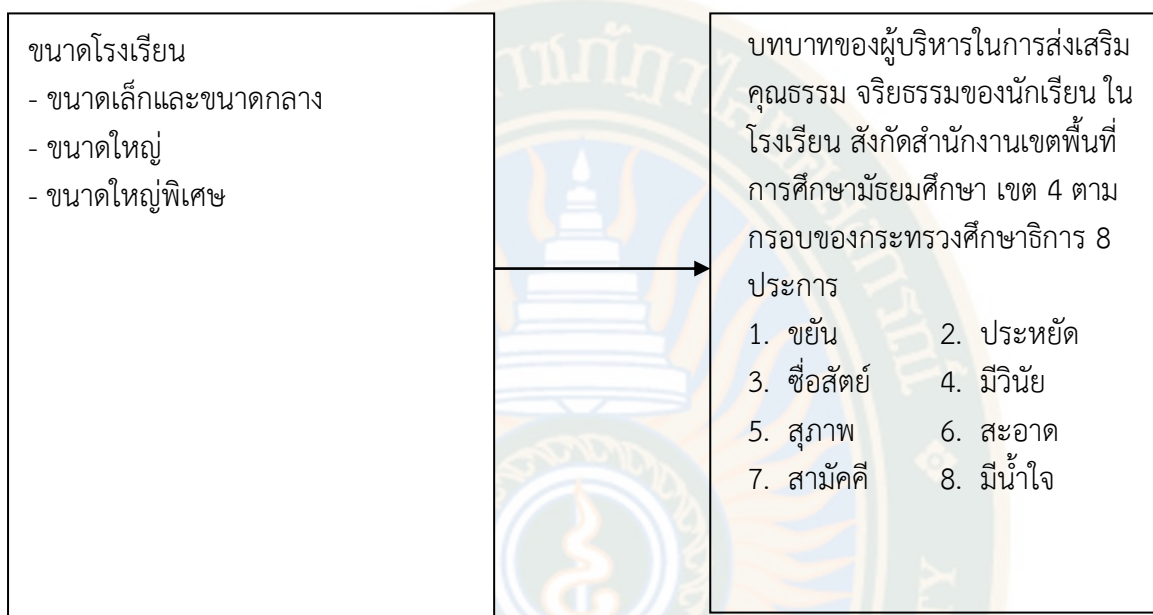
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบระดับการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 4 โดยยึดกรอบคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน 8 ประการ ตามนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2550 ดังนี้ 1. ขยัน 2. ประหยัด 3. ซื่อสัตย์ 4. มีวินัย 5. สุภาพ 6. สะอาด 7. สามัคคี 8. มีน้ำใจ

GRAD VRU

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 แตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน

1.5 ขอบเขตในการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามกรอบคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียน ตามนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2550 ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ) 1. ขยัน 2. ประหยัด 3. ซื่อสัตย์ 4. มีวินัย 5. สุภาพ 6. สะอาด 7. สามัคคี และ 8. มีน้ำใจ

1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 42 โรงเรียน จำนวน 2,582 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4, 2555)

1.5.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วาโร เฟ็งส์วีสต์, 2549) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 ตัวแปรอิสระ

1.6.1.1 ขนาดของโรงเรียน

1. เล็กและกลาง
2. ใหญ่
3. ใหญ่พิเศษ

1.6.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับบทบาทการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ 8 ประการ ดังนี้ 1. ชยัน 2. ประหยัด 3. ซื่อสัตย์ 4. มีวินัย 5. สุภาพ 6. สะอาด 7. สามัคคี และ 8. มีน้ำใจ

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผู้วิจัยนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

1.7.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

1.7.2 ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 4

1.7.3 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้บริหารที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ใน การเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่าง กำหนดนโยบาย ใครงการ จัดกิจกรรม แนวปฏิบัติ กำหนดผู้รับผิดชอบทำงาน ติดตามและประเมินผลงานด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

1.7.4 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การจัดทำแผนงาน กิจกรรม แนวทางการปฏิบัติ ใครงการ นโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม 8 ประการ ดังนี้

1.7.4.1. ด้านความขยัน หมายถึง ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้มีการจัดการเรียน การสอนที่เน้นให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ใฝ่รู้จัก ช่วยเหลือการทำงานและมีความตรงต่อเวลา

1.7.4.2. ด้านความประหยัด หมายถึง จัดกิจกรรมใฝ่รู้จักการรีไซเคิล มีบริการ ธนาคารโรงเรียนเพื่อการเก็บออม จัดตั้งสหกรณ์และตลาดนัดขายสินค้าราคาถูก การให้ทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย รณรงค์การปิดน้ำ-ปิดไฟเมื่อเลิกใช้งาน

1.7.4.3. ด้านความซื่อสัตย์ หมายถึง จัดกิจกรรมสถานักเรียนและสารวัตรนักเรียน มีการยกย่องเชิดชูและประกาศเกียรติคุณให้แก่ผู้ทำความดี

1.7.4.4. ด้านความมีวินัย หมายถึง จัดทำหลักสูตรที่เน้นความมีวินัยใฝ่กับนักเรียน มีงานด้านเสริมสร้างวินัยอย่างชัดเจน จัดทำเอกสารเรื่องกฎ ระเบียบและการปฏิบัติตนของนักเรียน อย่างชัดเจน

1.7.4.5. ด้านความสุภาพ หมายถึง ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดกิจกรรมประกวดมารยาท ให้การยกย่องเชิดชูและประกาศเกียรติคุณให้แก่ผู้ที่มีความเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ จัดค่ายคุณธรรมอย่างเหมาะสมการโอกาส

1.7.4.6. ด้านความสะอาด หมายถึง จัดให้มีกิจกรรม 5ส มีการจัดประกวดความสะอาด มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ จัดเตรียมที่ทิ้งขยะและมีการรณรงค์การทิ้งให้ถูกที่

1.7.4.7. ด้านความสามัคคี หมายถึง จัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารี กีฬา จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ในโรงเรียน

1.7.4.8. ด้านความมีน้ำใจ หมายถึง จัดโครงการช่วยเหลือกันในโรงเรียน กิจกรรมบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่นตามโอกาส ยกย่องเชิดชูและประกาศเกียรติคุณให้แก่ผู้ที่มีความเสียสละจัดประกวดผู้มีจิตอาสา

1.7.5 ขนาดของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนของรัฐในจังหวัดปทุมธานีและสระบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 42 โรงเรียน ซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2554) แบ่งออกเป็น 4 ขนาดดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 499 คนลงมา มีจำนวน 8 โรงเรียน

2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน มีจำนวน 12 โรงเรียน

3. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน มีจำนวน 16 โรงเรียน

4. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไปมีจำนวน 6 โรงเรียน

แต่ในการศึกษาครั้งนี้จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนน้อยผู้ศึกษาจึงรวมเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 499 คน และโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 20 โรงเรียน

2. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 16 โรงเรียน

3. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 เป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนางานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านผู้เรียนและเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

GRAD VRU

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ระดับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม
- 2.2 ความหมาย ที่มาและตัวชี้วัดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ
- 2.3 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานสำหรับผู้เรียน
- 2.4 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา
- 2.5 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน
- 2.6 บริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

2.1.1 ความหมายของคุณธรรม

คำว่าคุณธรรม มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กันในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศไทยและผู้ทรงคุณวุฒิต่างประเทศได้ให้ความหมายต่าง ๆ กัน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2540) ได้กล่าวถึง ความหมายของคุณธรรม ไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพของคุณงามความดี

พระธรรมปิฎก (2543) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม หมายถึง เป็นสิ่งที่ตั้งงามของจิตใจ เป็นสิ่งลึกซึ้ง เป็นสุขที่แท้จริง เห็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์และรู้จักปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายได้อย่างถูกต้อง

ประภาศรี สีหอำไพ (2544) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม หมายถึง หลักธรรมที่สร้างความรู้สึกรับชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจัดอยู่ในขั้นสมบูรณ์เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2546) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ตั้งงาม มีประโยชน์และมีโทษน้อย

บาร์ฮาร์ท (Barhart, 1995) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า ระบบของแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติที่ดี

โลว์ (Low, 1999) ให้ทัศนะว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่สังคมยึดถือเป็นข้ออ้างอิง กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งตั้งงาม สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

2.1.2 ความหมายของจริยธรรม

คำว่าจริยธรรม มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กันในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศไทยและผู้ทรงคุณวุฒิต่างประเทศ ดังนี้

โกศล มีคุณ (2540) ได้สรุปว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรืองและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ราชบัณฑิตสถาน (2540) สรุปความหมายของจริยธรรม ไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

บุญมี แทนแก้ว (2541) ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมไว้ 2 ลักษณะ คือ จริยธรรมในความหมายกว้าง ๆ อาจจะรวมไปถึงค่านิยม (Value) คือ สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อถ้อยึดมั่นถือมั่น เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของสังคม หรือตัวเราเองในฝ่ายดี เช่น ชื่อสัตย์สุจริตและอื่น ๆ และจริยธรรมในความหมายอย่างแคบ หมายถึง ศีลธรรม คุณธรรม อันเป็นธรรมที่ควรประพฤติ (Positive Side) เช่น เบญจศีล เบญจธรรม หิริโอตตปปะ อิทธิบาท 4 กุศลกรรมบถ 10 และอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2546) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งคำว่าระบบนี้ หมายถึงทั้งสาเหตุที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำและผลของการกระทำหรือไม่กระทำนั้น ตลอดจนจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย

พล แสงสว่าง (2547) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม” “จริย” รากศัพท์เดิมมาจาก “จร” แปลว่า เดิน , ทางเดิน เมื่อใช้กับคนคือ ทางเดินของชีวิตหรือแนวทางดำเนินชีวิต เมื่อรวมกับคำว่า “ธรรม” ก็หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

โฮแกน (Hogan, 1993) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นระบบของกฎเกณฑ์สร้างขึ้นเพื่อชี้แนะพฤติกรรมสังคมหรือพฤติกรรมระหว่างบุคคล

กูด (Good, 1998) อธิบายความหมายของจริยธรรมว่า การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมในการดำเนินชีวิตเพื่อความสุขทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม

2.1.3 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรม จริยธรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปมีความสำคัญ ดังนี้ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (2537) ได้ให้ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม คือ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีกิริยา วาจาดีงาม มีความสบายใจ มีความสุขใจ และได้รับความนิยมนิยมชมชอบ ได้รับการยกย่องจากผู้คนที่พบเห็น

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต 2541) ได้ให้ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม คือ

1. รู้จักตรวจสอบ เลือกตัดสินใจในแนวทางที่ถูกต้อง
2. ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
3. ทำให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน
4. ทำให้สังคมมีความสุข น่าอยู่

5. ผู้ที่ปฏิบัติเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 (กระทรวงศึกษาธิการ 2545) ได้ระบุความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม คือ เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนและเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญงอกงามของพัฒนาการของผู้เรียน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 (2545) ระบุความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม คือ เพื่อพัฒนาชีวิตของคนในสังคมให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุป ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม คือ ทำให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ เป็นคนดี คนเก่งของสังคม ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

2.1.4 คุณธรรมจริยธรรมที่สถานศึกษาพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ในปี 2550 โดยมุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กำหนดคุณธรรม 8 ด้านให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียน ดังนี้ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสะอาด ความสุขภาพ ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความขยัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความขยันว่า หมายถึง ความบากบั่นในการทำงานอย่างแข็งขัน ไม่ปล่อยปละละเลย ทำหรือประพฤติเป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน พยายามทำกิจไม่ทอดทิ้ง นักเรียนต้องมีความขยันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. ขยันหมั่นเพียรเรียนหนังสือ ฟัง คิด การเขียน ขณะเรียนอย่างตั้งใจ
2. ขยันทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่คั่งค้าง
3. ขยันทำงานช่วยเหลือในกิจการของโรงเรียน

สรุปได้ว่า ความขยันนั้นต้องกระทำอย่างเต็มความสามารถของตนเองเท่าที่จะทำได้ และตั้งใจทำ อย่างสม่ำเสมอ

2. ความประหยัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความประหยัด หมายถึง การรู้จักเก็บออม ใช้ทรัพย์สินสิ่งของให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

รุ่ง ภูสาระ (2541) ได้ให้ความหมายว่า ความประหยัด หมายถึง การใช้จ่ายตามความจำเป็นหรือใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับสภาพของตนเองและครอบครัว

สรุปได้ว่า ความประหยัดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องมุ่งให้เกิดกับตัวนักเรียน และบุคคลทั่วไปให้รู้จักใช้รักษาดูแลของเพื่อให้ใช้ได้ยาวนานและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ความซื่อสัตย์

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ หมายถึง ความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช่เล่นหักทวงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

ชุตินา สัจจานนท์ (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความซื่อสัตย์ คือ การประพฤติปฏิบัติตนอย่างซื่อตรงทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และยังกล่าวอีกว่า ซื่อสัตย์ยังหมายรวมถึง ความซื่อตรงต่อหน้าที่ ความสุจริตต่ออาชีพ ทั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังรวมทั้งซื่อตรงต่อผู้อื่น จักเป็นที่เชื่อถือ เคารพนับถือในสังคม

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ซื่อตรงและจริงใจ ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเอง สังคมและหน้าที่การงาน โดยยึดหลักแห่งความยุติธรรมและมีแบบแผนที่ถูกต้องดีงาม

4. ความมีวินัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความมีวินัย หมายถึง การปฏิบัติตนในขอบเขตของกฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กรและประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

วินัย พัฒนรัฐ (2541) กล่าวว่า ความมีวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เช่น กฎหมาย คำสั่ง คำประกาศ ระเบียบของโรงเรียนและกล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยไว้ดังนี้

1. รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
2. เคารงครัดในระเบียบวินัยอยู่เสมอ
3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

สรุปได้ว่า ความมีวินัย หมายถึง การรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เคารงครัดในระเบียบวินัยอยู่เสมอและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมกำหนด

5. ความสะอาด

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความสะอาด หมายถึง ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีกฝนจิตไม่ให้ชุ่มฉ่ำ มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อมมีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น สามารถจำแนกความสะอาดได้ดังนี้

1. ความสะอาดทางด้านร่างกาย คือ ร่างกายไม่สกปรก เสื้อผ้าสะอาดและรับประทานอาหารที่สะอาด มีสุขนิสัยส่วนบุคคลที่ดี
2. ความสะอาดทางสิ่งแวดล้อม คือ บ้านเรือนสะอาด ห้องเรียนสะอาด สิ่งของเครื่องใช้สะอาด และโรงเรียนสะอาด
3. ความสะอาดทางด้านจิตใจ คือ คิดดี พูดดี ทำดี ยึดหลักศีล 5 ของพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความสะอาด หมายถึง ไม่สกปรก เช่น เสื้อผ้าสะอาด บ้านเรือนสะอาด น้ำสะอาด หมดจืดผ่องใส เช่น จิตใจสะอาด ไม่มีตำหนิ บริสุทธิ์ ไม่ทุกจจริต เช่น เขาเป็นคนใจซื่อมือสะอาด

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547) ได้ให้ความหมายของคำว่าสะอาด หมายถึง เกลี้ยงเกล้า บริสุทธิ์ ไร้มลทิน

สรุปได้ว่า ความสะอาด หมายถึง การปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจและสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดความสุขสบายใจแก่ผู้พบเห็น

6. ความสุภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความสุภาพ หมายถึง มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจ ข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีมารยาทดีงาม วางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความสุภาพ หมายถึง เรียบร้อย เช่น เขาแต่งกายสุภาพตามกาลเทศะ และความอ่อนโยน ละมุนละม่อม เช่น เขาพูดด้วยน้ำเสียงสุภาพ ไม่กระโชกโฮกฮาก สุภาพชน ผู้ที่แต่งกายเรียบร้อย ผู้ที่มีกิริยามารยาทอ่อนโยน พุดจาเรียบร้อยรู้กาลเทศะและมีคุณธรรม เช่น เขาช่วยเหลือเธอตามหน้าที่สุภาพบุรุษ

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547) ได้ให้ความหมายของคำว่าความสุภาพ หมายถึง เรียบร้อย อ่อนโยน ประพฤติดี

สรุปได้ว่า ความสุภาพ หมายถึง เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม ประพฤติดี เป็นผู้รู้กาลเทศะ มีกิริยาวาจาเรียบร้อย

7. ความสามัคคี

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความสามัคคี หมายถึง การเปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบของตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อพร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

กิติพันธ์ รุจิรกุล (2540) ได้ให้ความหมายของคำว่าความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามัคคีมีดังนี้

1. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดความคิดของตนเป็นใหญ่
2. มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมในกลุ่ม ไม่ผลักรถให้ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

3. ปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี รับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. เข้ามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจการของส่วนรวม
5. เป็นผู้ประสานความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่แบ่งแยกเป็นพวกเขาพวกเรา รักหมู่คณะ

6. ช่วยเหลือเกื้อกูลในทางไม่ผิดศีลธรรม มองคนอื่นในแง่ดีเสมอ

สรุปได้ว่า ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมในกลุ่มไม่ผลักรถให้ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัวร่วมรับผิดชอบงานของกลุ่ม ร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

8. ความมีน้ำใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ให้ความหมายของความมีน้ำใจ หมายถึง การรู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความมีน้ำใจ หมายถึง ใจแท้ ๆ ใจจริง ความจริงใจ เช่น เห็นน้ำใจ นิสัยใจคอ เช่น น้ำใจพ้อ น้ำใจแม่น้ำใจชาย น้ำใจหญิง ความเอื้อเฟื้อ เช่น เขาไม่มีน้ำใจ แล้งน้ำใจ

สรุปได้ว่า ความมีน้ำใจ หมายถึง มีความจริงใจ เห็นอกเห็นใจ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในสภาวะที่ตนเองสามารถช่วยเหลือได้

2.2 ความหมาย ที่มาและตัวชี้วัดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

2.2.1 ความหมายของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้ให้ความหมายคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ หมายถึง คุณธรรมที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม 8 ประการ โดยเริ่มใช้เต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2550 คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดี มีสุข ก้าวสู่สังคมคุณธรรมนำความรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ดังนี้

1. ขยัน หมายถึง ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร ลุ่งงาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง
2. ประหยัด หมายถึง ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ
3. ซื่อสัตย์ หมายถึง ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช่เล่ห์คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง
4. มีวินัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขตของกฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กรและประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม
5. สุภาพ หมายถึง ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้มีการยาทดีงาม วางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด หมายถึง ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง ตามสุขลักษณะ ผักผลไม้ไม่ให้บูดเน่า มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจและ สภาพแวดล้อมมีความโปร่งใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี หมายถึง ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงาน สำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อพร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ และสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ หมายถึง ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุข ส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความ เดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการ เพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

2.2.2 ที่มาของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ดำเนินการ เชื่อมโยงสถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา ชุมชน สถาบันการศึกษา สื่อมวลชนและหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ตั้งความปรารถนาาร่วมกันในการเสริมสร้างคุณธรรมในการศึกษาไทย ดังนี้

1. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาที่ยึดคุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาคนไทยโดยใช้ คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ สร้างความตระหนักและสำนึกในคุณค่าของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ ตลอดจนความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย ให้เป็นวิถีของคนในสถานศึกษา หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. พัฒนาให้การศึกษาสร้างคุณธรรมนำความรู้ สู่การปฏิรูปสังคมไทยให้เป็นสังคม อยู่เย็นเป็นสุข อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ไม่ทอดทิ้งกัน เป็นประชาสังคมที่เข้มแข็ง สังคมคุณธรรม และสังคมประชาธิปไตย

3. สร้างภูมิต้านทานแก่สังคมไทยโดยเครือข่ายขยายผลและผนึกพลังเครือข่าย เสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้ระหว่างสถานศึกษาร่วมกับครอบครัว สถาบันศาสนา ร่วมกับทุกภาค ส่วนของสังคม

4. เน้นดูแลแก้ไขปัญหาและพัฒนาบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เหมาะสมใน การพัฒนาจิตใจของเด็กและเยาวชนไทย

2.2.3 ตัวชี้วัดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพัฒนาตัวชี้วัดพฤติกรรมด้านคุณธรรมของ นักเรียนโดยพัฒนาตัวชี้วัดคุณธรรม 8 ประการ ครอบคลุมใน 2 มิติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ดังต่อไปนี้

คุณธรรม	มิติตัวชี้วัดพฤติกรรม
---------	-----------------------

พื้นฐาน 8 ประการ	ต่อตนเอง	ต่อสังคม
1. ขยัน	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนให้เป็นประโยชน์ - ปริมาณหนังสือที่อ่านเฉลี่ยต่อวัน - การส่งการบ้านทันตามกำหนด - รู้จักค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ - รับผิดชอบทำงานที่สั่งได้ครบทุกครั้ง - รีบทำงานให้แล้วเสร็จเร็วที่สุด - ใส่ใจในการเรียนและกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย - มีความพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ 	<ul style="list-style-type: none"> - การช่วยทำงานส่วนรวมของโรงเรียน/ชุมชน - การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในวันหยุด - มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถและเต็มตามศักยภาพ
2. ประหยัด	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้จ่ายเงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ (เงินที่พ่อแม่ให้ ถ้าเหลือใช้ซื้ออะไร) อย่างคุ้มค่า (ค่าโทรศัพท์ส่วนตัวต่อเดือน ถ้าต้องการได้สิ่งของต้องเก็บเงินเองหรือพ่อแม่ซื้อให้) - รู้จักเก็บออม รู้จักคุณค่าของเงิน รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย - มีเงินออม ฝากเงินออมทรัพย์ สม่ำเสมอ / มีบัญชีเงินฝาก - การประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา 	<ul style="list-style-type: none"> - การประหยัดน้ำ ไฟฟ้าและทรัพยากรของส่วนรวม - การประหยัดกระดาษชำระ - ไม่เปิดน้ำทิ้งขณะแปรงฟัน - แนะนำเพื่อนให้รู้จักวิธีการประหยัดได้ - อาสาสมัครเข้าไปเป็นทีมงานรณรงค์การประหยัดพลังงาน - ดูแลรักษาสิ่งของสาธารณสมบัติของโรงเรียน/ส่วนรวมให้สามารถใช้งานได้อย่างยาวนาน - มีการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่
คุณธรรม พื้นฐาน 8 ประการ	มิติตัวชี้วัดพฤติกรรม	
	ต่อตนเอง	ต่อสังคม
2. ประหยัด	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย/ไม่ใช้จ่ายเกินตัว - การหารายได้ระหว่างเรียน - รู้จักวางแผนการใช้จ่าย/มีเหตุผลในการใช้จ่ายเงิน/รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น - จัดทำบัญชีรับ-จ่ายของตนเป็นประจำ 	

	<ul style="list-style-type: none"> - นำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ - รู้จักดำเนินชีวิตอย่างประหยัดบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 	
3. ซื่อสัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - การทำตามสัญญา/รักษาคำมั่นสัญญา - ทำตามข้อตกลงของกลุ่ม - ทำตามคำพูดที่ตนได้พูดไว้ (มีความจริงใจ ใช้ปิยวาจา และพูดในสิ่งที่ประโยชน์) - การปฏิบัติตามระเบียบการสอบ/ไม่ลอกการบ้าน - ไม่โลภและหยิบฉวยสิ่งของของผู้อื่น/ไม่เอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน - มีเจตคติที่ดีคิดอย่างไรก็แสดงออกอย่างนั้น - ซื่อสัตย์ต่อตนเอง - รู้จักหน้าที่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่ขโมยสิ่งของผู้อื่น - การตรงต่อเวลาในการทำงานกับเพื่อนๆ หรือผู้อื่น - ทำตนให้เป็นแบบอย่างและแนะนำเพื่อนให้เห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์ - รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและต่อสังคมได้เป็นอย่างดี - เมื่อเก็บสิ่งของได้จะนำส่งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของ - ไม่หยิบฉวยสิ่งของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	มิติตัวชี้วัดพฤติกรรม	
	ต่อตนเอง	ต่อสังคม
4. มีวินัย	<ul style="list-style-type: none"> - การบังคับตนเอง เช่น ตื่นนอนตามเวลา สุขนิสัยส่วนตัว - การควบคุมตนเองไม่ให้ขัดแย้งกับกติกาของสังคมที่ตนอยู่ - การแต่งกายถูกระเบียบ - การเข้าเรียนตามเวลา - การมาโรงเรียนทันเวลา - ตรงต่อเวลาและรักษาเวลา (ไม่หนีเรียน) - ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน โดยเฉพาะการเข้าแถวเคารพธงชาติและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ - เห็นคุณค่าของเวลา/รักษาเวลา - การเดินผ่านครูและผู้ใหญ่อย่างสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ - รู้จักเข้าแถวรับบริการก่อน-หลัง เช่น เวลารับประทานอาหาร เข้าแถวเคารพธงชาติและมีมารยาทในการรับประทานอาหาร - การรู้จักกล่าวคำขอโทษ ขอขอบคุณ เหมาะสมกับกาลเทศะ - ไม่พูดคุยขณะรับประทานอาหาร/อยู่ในห้องประชุม - ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนนักเรียนคนอื่น - มีความอดทน อดกลั้น ควบคุมตนเอง และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - การเคารพกฎ กติกาของโรงเรียน (สิ่งที่ยึดถือกันมา) และสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม - เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นและส่วนรวมเป็นประจำ - ช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียนและชุมชน - มีวินัยในการเข้ารับบริการ (การเข้าคิวซื้อของ ซื้ออาหารในโรงเรียน) - การแต่งกายถูกระเบียบ - การตรงต่อเวลา - การปฏิบัติตามกฎระเบียบจราจร - การข้ามทางม้าลาย การข้ามสะพานลอย - สามารถร่วมตั้งกฎ ระเบียบของโรงเรียนได้
คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	มิติตัวชี้วัดพฤติกรรม	
ต่อตนเอง	ต่อสังคม	
4. มีวินัย	<ul style="list-style-type: none"> - ดูแลรักษาและจัดเก็บสิ่งของของตนเองอย่างเป็นระเบียบ - ทำกิจวัตรประจำวันได้ตามเวลาที่ 	

	กำหนด	
5. สุภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การแต่งกายถูกกาลเทศะ - การไม่ใช้วาจาทำร้ายจิตใจผู้อื่น ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้าไม่นินทา ไม่พูดจาก้าวร้าว เสียดสี ถากถาง เช่น พูดแล้วเพื่อนแตกแยก พูดให้ผู้อื่นโกรธ - การไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่สบประมาทผู้อื่น พูดจาสุภาพอ่อนหวาน (วาจาชอบ คำรีชอบ) - ใช้คำพูดให้ถูกต้องกับเวลา สถานที่ บุคคล - การมีกริยามารยาทที่เหมาะสมกับวัย - รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน - มีสัมมาคารวะ/เคารพผู้ใหญ่ (ไม่คุยภาษามือข้ามหัวผู้ใหญ่) - รู้จักกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ คิดดี พูดดี ทำดี 	<ul style="list-style-type: none"> - มีกริยามารยาทที่เหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม - สามารถเป็นตัวแทนที่ดีขององค์กรในการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น - มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น
6. สะอาด	<ul style="list-style-type: none"> - การมีสุขนิสัยที่ดี 10 ประการ - ดูแลรักษาความสะอาดร่างกายของตนอย่างสม่ำเสมอ (การสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายสะอาด) - การมีสุขภาพจิตที่ดี เช่น การมองคนในแง่บวก 	<ul style="list-style-type: none"> - การรักษาสมบัติส่วนรวมให้สะอาด น่าอยู่น่าใช้ - จัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียนให้สะอาด น่าอยู่เสมอและมีความปลอดภัย - ดูแลรักษาสิ่งแวดลอมรอบ ๆ ตัว - ไม่ขีดเขียนฝาผนังของอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำ
คุณธรรมพื้นฐาน	มิติตัวชี้วัดพฤติกรรม	
8 ประการ	ต่อตนเอง	ต่อสังคม
6. สะอาด	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกรับประทานอาหารที่ดี สะอาด และมีประโยชน์ - จัดโต๊ะเรียนของตนเองสะอาด เรียบร้อย สร้างนิสัยในการรักษาความสะอาด 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าร่วมกิจกรรม 5ส. ของโรงเรียน
7. สามัคคี	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน - รู้จักการให้ แบ่งปันและมีน้ำใจต่อผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - การอาสาทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ - การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นพร้อม

	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยครูดูแลรุ่นน้องในโรงเรียน - ร่วมมือร่วมใจในการทำงานในสังคมอย่างมีความสุขมองโลกในแง่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - ทั้งมีความเป็นผู้นำและผู้ตามในขณะเดียวกัน - ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นหมู่คณะด้วยความเต็มใจในโรงเรียน/สังคม - ความร่วมมือในการทำงานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ - ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มโดยไม่บิดพลิ้ว - ไม่มีปัญหาการทะเลาะวิวาท - มีความสุขกับการทำงานเป็นทีม - ยินดีให้ความช่วยเหลือ - ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จ - ร่วมส่งกำลังใจให้กับพี่น้อง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยความห่วงใยและสร้างสมานฉันท์โดยไม่แบ่งเชื้อชาติศาสนา
8. มีน้ำใจ	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักการให้และการเสียสละ - มีจิตใจที่ดี เอาใจเขามาใส่ใจเรา - มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - มีจิตสำนึกสาธารณะ - การมีจิตเอื้ออาทร เช่น ช่วยเพื่อนทำเวร

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	มิติตัวชี้วัดพฤติกรรม	
	ต่อตนเอง	ต่อสังคม
8. มีน้ำใจ	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น มีความปรารถนาดีต้องการเห็นผู้อื่นมีความสุข 	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าใจผู้อื่น เช่น เห็นใจเข้าใจเพื่อนที่มีความเดือดร้อนอย่างจริงใจ ให้กำลังใจแก่ผู้อื่น ไม่พูดในแง่ลบ - การแบ่งปันน้ำใจให้แก่ผู้อื่นช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน - มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมสังคม - การช่วยเหลือผู้อื่นและผู้ที่ต้องการโอกาสกว่าด้วยความเต็มใจและสมัครใจ - ไม่นิ่งเฉยเมื่อมีผู้อื่นขอความช่วยเหลือ - อาสาสมัครช่วยงานของโรงเรียนและส่วนรวม (ทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ทั้งในและนอกโรงเรียน) - แบ่งปันทรัพย์สิน/สิ่งของหรือแสดง

		เจตนาบริจาคเงิน สิ่งของเครื่องใช้ให้ผู้อื่น - เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ อย่างต่อเนื่อง แสดงตนเป็นผู้ให้โดย ตลอด (ให้ทรัพย์สินให้กำลังใจ ให้โอกาส อย่างต่อเนื่อง)
--	--	--

2.2.4 คุณลักษณะตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

พฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่
 กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จะสังเกตได้จากพฤติกรรมเหล่านี้

1. คุณลักษณะด้านความขยัน
 - 1.1 ตั้งใจทำการบ้าน/ ทำงานจนกว่างานเสร็จ
 - 1.2 เมื่อทำงานไม่ได้ หรือมีปัญหา ก็พยายามหาทางแก้ไขจนทำได้สำเร็จ
 - 1.3 เวลารว่างมักทบทวนบทเรียนหรือสิ่งที่เรียนรู้อีก
 - 1.4 มีความตั้งใจและขยันหมั่นเพียร ใฝ่เรียน ใฝ่รู้
 - 1.5 ใช้เวลารว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
2. คุณลักษณะด้านความประหยัด
 - 2.1 ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สิน สิ่งของของโรงเรียนและครอบครัว
 - 2.2 ใช้อุปกรณ์การเรียน และของใช้ส่วนตัวอย่างประหยัด คุ่มค่า
 - 2.3 ช่วยประหยัดน้ำ ไฟฟ้าของโรงเรียนและครอบครัว
 - 2.4 ใช้จ่ายเงินทอง เครื่องอุปโภค บริโภค อย่างประหยัดรู้คุณค่า
 - 2.5 ไม่ทำลายทรัพย์สิน สิ่งของของผู้อื่นหรือส่วนรวม
3. คุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์
 - 3.1 ปฏิบัติตนตามระเบียบการสอบ ไม่ลอกการบ้าน
 - 3.2 ไม่เอาทรัพย์สิน สิ่งของของผู้อื่น
 - 3.3 พูดความจริง ไม่พูดโกหกเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง
 - 3.4 ยอมรับสิ่งที่ตนเองกระทำ
 - 3.5 รักษาคำพูด
4. คุณลักษณะด้านความมีวินัย
 - 4.1 มาโรงเรียนทันเวลา
 - 4.2 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
 - 4.3 แต่งกายเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบ
 - 4.4 เข้าแถวรับบริการตามลำดับ
 - 4.5 ตั้งใจขะลงในถึงขะยะ
5. คุณลักษณะด้านความสุภาพ
 - 5.1 สุภาพ เรียบร้อย มีสัมมาคารวะต่อครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง

- 5.2 รู้จักกาลเทศะ ปฏิบัติตัวเหมาะสมกับวัย
- 5.3 มีมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีมารยาททางสังคม
- 5.4 ไปลา มาไหว้
- 5.5 พุดจาไพเราะ ไม่ก้าวร้าว
6. คุณลักษณะด้านความสะอาด
 - 6.1 แต่งกายสะอาด เรียบร้อย
 - 6.2 รักษาความสะอาดของห้องเรียน พื้นที่บริเวณโรงเรียน และที่อยู่อาศัย
 - 6.3 ล้างมือหลังเข้าห้องน้ำ/ก่อนรับประทานอาหาร
 - 6.4 ปฏิบัติตนในการดูแลรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิตของตนเอง
 - 6.5 รักษาความสะอาดโต๊ะอาหารและกวาดพื้นโรงอาหารของโรงเรียน
7. คุณลักษณะด้านความสามัคคี
 - 7.1 ในการทำงานกลุ่ม ช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่
 - 7.2 ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันของเพื่อนในกลุ่ม
 - 7.3 ร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวม
 - 7.4 มีความสามัคคีในหมู่คณะ ประนีประนอม ไม่ใช้พฤติกรรมความรุนแรง
 - 7.5 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่เอารอดเอาเปรียบ
8. คุณลักษณะด้านความมีน้ำใจ
 - 8.1 ช่วยเหลือปฏิบัติภารกิจแทนครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง
 - 8.2 ให้ทรัพย์สินของเพื่อส่วนรวมและผู้อื่น
 - 8.3 มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เห็นแก่ความยากลำบาก
 - 8.4 ให้คำแนะนำเมื่อเพื่อนมีปัญหา
 - 8.5 แบ่งปันสิ่งของ /ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเขาลำบาก

2.2.5 แนวการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	แนวปฏิบัติ/กิจกรรม
1. ความขยัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยกย่องผู้ที่ส่งการบ้านทุกครั้ง 2. ประกวดยอดนักอ่านประจำสัปดาห์ 3. แข่งขันการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด ภูมิปัญญา อินเทอร์เน็ต
2. ความประหยัด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าใจ ความหมายและรับรู้ร่วมกัน 2. จัดออมทรัพย์รายวัน โดยนักเรียนฝากเงินกับครูประจำชั้น 3. รณรงค์ปิดน้ำ ปิดไฟฟ้าเมื่อไม่ใช้
3. ความซื่อสัตย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้เห็น

	ความสำคัญของความซื่อสัตย์ 2. ยกย่องผู้ที่ทำการบ้านด้วยตนเอง ไม่ลอกของเพื่อน 3. ครูเล่านิทานเกี่ยวกับความซื่อสัตย์
4. ความมีวินัย	1. จัดระบบการจราจรในโรงเรียน 2. สร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน
คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	แนวปฏิบัติ/กิจกรรม
5. ความสุภาพ	1. ฝึกมารยาทไทยให้นักเรียนทุกคน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การไหว้ - การแสดงความเคารพ - การพูด - การเดิน - การนั่ง 2. ประกวดมารยาท 3. ยกย่องนักเรียนที่มีมารยาทงาม
6. ความสะอาด	1. ตรวจสอบความสะอาดของร่างกาย/เครื่องแต่งกาย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง 2. แบ่งเขตรับผิดชอบให้นักเรียนช่วยกันรักษาความสะอาด 3. จัดประกวดห้องเรียนสะอาด 4. ประกวดคำขวัญการรักษาความสะอาด
7. ความสามัคคี	1. จัดแข่งขันกีฬา 2. ส่งเสริมให้สถานักเรียนจัดกิจกรรมเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม 3. ประกวดการจัดป้ายนิทรรศการระดับห้องเรียน
8. ความมีน้ำใจ	1. ฝึกการเสียสละของใช้ ให้ผู้ที่เดือดร้อน 2. ฝึกการบริจาคในสถานการณ์จริง เช่น ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย 3. จัดกลุ่มพี่ดูแลน้อง

2.3 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานสำหรับผู้เรียน

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของบุคคลและสังคมส่วนรวม ความสำคัญของการศึกษาตามกฎปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกำหนดว่าทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องเป็นการบังคับ การศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ ยิ่งความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติและศาสนา ความสำคัญของการศึกษาจึงเป็น

ปัจจัยพื้นฐานปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงสังคมแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทันสมัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา จุดมุ่งหมายส่วนใหญ่เป็นการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีศีลธรรมคุณธรรม ประจําใจและมีคุณสมบัติต่าง ๆ ตามความประสงค์ของสังคมไทยและมีการปลูกฝังคุณธรรมไว้ในวิชาจริยธรรม เพื่อให้นักเรียนรู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม มีความกล้าทางคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความอดทนรู้จักประหยัดมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ (ประภาศรี สีหอำไพ, 2543) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงควรมีข้อที่ควรปฏิบัติดังนี้

1. ควรคำนึงถึงจุดประสงค์ของวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ตลอดเวลาในขณะที่สอนและศึกษาจากคู่มือหรือแผนการสอนอยู่เสมอ
2. ควรสอนโดยวิธีชี้แจงสิ่งที่ถูก สิ่งผิด สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร อธิบายโดยยกเหตุผลหรือตัวอย่างให้นักเรียนเห็นจริง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเกิดความศรัทธาทรงกาย วาจา ใจ
3. ควรสอนโดยวิธีสาธิตหรือทำให้ดูเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามด้วยความเลื่อมใสศรัทธา และครูอาจารย์ทุกคนในโรงเรียนและคนในชุมชนหรือในสังคมจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็นอยู่เสมอ
4. ควรสอนด้วยความรัก ความเอาใจใส่อย่างจริงใจต่อนักเรียน มีความรู้ลึกที่ละเอียดอ่อนช่างสังเกตต่อพฤติกรรมของนักเรียน และเมื่อพบเห็นสิ่งที่ไม่ดีงามเกิดขึ้น ควรจะมีความกระตือรือร้นที่จะแนะนำสั่งสอนหรือให้คำปรึกษาด้วยความจริงใจและเต็มใจ
5. ควรหมั่นศึกษาหาความรู้และข้อมูลเพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งในเรื่องของพระพุทธศาสนาและวิทยาการด้านอื่น ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อความผันผวนเปลี่ยนแปลงทุกด้านของสังคมและวัฒนธรรม และพร้อมที่จะให้ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรมแก่นักเรียน

6. ควรสอนโดยวิธีให้นักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด ไม่ควรผูกขาดเป็นผู้พูดหรือบรรยายแต่ผู้เดียว ควรสร้างสถานการณ์หรือยกปัญหาหรือตัวอย่างขึ้นแล้วให้นักเรียนวิเคราะห์เหตุและผล พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

7. ควรเลือกใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

8. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจัดขึ้นในวันสำคัญ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาระหน้าที่ของโรงเรียนมิได้มีแต่เพียงการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตเท่านั้น หากแต่ยังมีความรับผิดชอบที่จะต้องสร้างคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมให้แก่เยาวชนที่จะออกไปเป็นสมาชิกของสังคมอีกด้วย โรงเรียนจึงต้องทำหน้าที่จัดกระบวนการทั้งหมด เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมอันดีงามเพื่อนำไปสู่ชีวิตที่สงบสุข การสอนให้เยาวชนรู้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดชั่ว คือการให้ความรู้ความเชื่อและเน้นการสร้างทัศนคติ

2.4 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้กล่าวถึง การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องการปัจจัยหลาย ๆ ด้าน นอกจากปัจจัยด้านวัตถุแล้ว ปัจจัยทางด้านจิตใจก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน โดยเฉพาะความมีจริยธรรมในสังคมจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม การปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีและการเสริมสร้างจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของโรงเรียนและสถานศึกษาในทุกระดับ ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมสูงของผู้เรียนเป็นคุณสมบัติของประเทศชาติและจะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ครูและผู้บริหารหน้าที่ในการพัฒนาจิตใจต้องเข้าใจหลักจิตวิทยาของมนุษย์และรู้จักใช้วิธีอบรมสั่งสอนและเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญาและลักษณะทางอารมณ์ของผู้เรียน การใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรอย่างเหมาะสมกับระดับสติปัญญาและลักษณะทางอารมณ์ของผู้เรียน ย่อมจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

2.4.1 การจัดการเรียนการสอน

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2541) กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะมีหรือไม่มีการพัฒนา หรือมีการพัฒนาเร็ว ช้าต่างกัน เราสามารถวัดระดับจริยธรรมของบุคคลได้โดยดูจากเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บุคคลนั้นให้และเราสามารถที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีพัฒนาการระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้ โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้จากการตัดสินใจทางจริยธรรมและอภิปรายร่วมกับผู้อื่น การได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกับผู้อื่นจะทำให้บุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำเรียนรู้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น การสอนหรือการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

1. ระดับการพัฒนาการทางจริยธรรมและขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กให้ความเข้าใจว่า เด็กในช่วงอายุต่าง ๆ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปตามลำดับขั้นและเด็กในชั้นเรียนแต่ละคนจะมีขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่เท่ากัน ดังนั้น ครูจึงสอนจริยศึกษาให้

เด็กทุกคนเหมือนกันหมดไม่ได้ ครูจำเป็นต้องวิเคราะห์เด็กก่อนว่าเขามีชั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นใด แล้วจึงช่วยนำให้เขาพัฒนาขึ้นในชั้นสูงอีก 1 ชั้น โดยการพยายามจัดประสบการณ์ทางสังคมให้เหมาะสมกับพัฒนาการขั้นนั้น

2. พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้จากการที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม การได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้บุคคลเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้น การให้เด็กเข้ากลุ่มทางสังคมต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาจริยธรรมในชั้นสูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว

3. ครูสามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้นได้โดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกแก้ปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อย ๆ และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ อภิปรายโต้แย้งกัน และตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็นรวมทั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมด้วย เรื่องที่นำมาใช้ในการอภิปรายอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นก็ได้ แต่สถานการณ์ควรมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงของผู้เรียนและควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่ของผู้เรียนและในระดับที่สูงกว่า การเสนอสถานการณ์ปัญหานั้นอาจใช้สื่อ เช่น ภาพ สไลด์ หรือวีดิทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาชัดเจนขึ้น หรือหากใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติประกอบก็จะยิ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตัวละครและสถานการณ์นั้น ๆ ลึกซึ้งขึ้น นอกจากนั้นในการให้ผู้เรียนแสดงเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจและอภิปรายร่วมกันนั้นอาจนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และเทคนิคอภิปรายกลุ่มแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้การอภิปรายมีประสิทธิภาพขึ้น

4. วิธีที่ครูสามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้นได้อีกวิธีหนึ่งก็คือ การช่วยจัดบรรยากาศในห้องเรียนและในโรงเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาขัดแย้งเชิงจริยธรรมกับเพื่อน ๆ ได้อย่างเปิดเผย บรรยากาศในที่นี้หมายถึง บรรยากาศของเสรีในการพูด แสดงความคิดเห็น การได้รับการยอมรับและความปลอดภัยจากการถูกลงโทษ วิชาทฤษฎีวิจารณ์และกล่าวหาต่าง ๆ

ทิสนา แชมมณี (2542) อธิบายถึงทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ (Skinner) ว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำนั้นมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทเสริมแรง (Reinforce) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้นและผลประเภทถูกลงโทษ (Punisher) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราลดลงหรือหมดไป ดังนั้นเราจึงสามารถวางเงื่อนไขโดยใช้ตัวเสริมแรงหรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้

ทิสนา แชมมณี (2542) ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยวิธีสอนแบบต่าง ๆ ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ซึ่งการที่ครูจะสามารถจัดได้ต้องอาศัยวิธีสอนแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนที่ใช้กันอยู่นี้สามารถนำมาใช้ในการสอนคุณธรรม จริยธรรมได้ เช่น

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งครูอาจใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบได้ เช่น หุ่น ภาพ แผ่นป้ายสาส์ลี การ์ตูน เป็นต้น นิทานที่ใช้มีหลายประเภท เช่น นิทานปรัมปรา (Fairy Tale) นิทานท้องถิ่น (Legend) นิทานเทพนิยาย (Myth) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ (Animal Tales) นิทานคติธรรม (Fable) นิทานไม่รู้จักจบ (Cumulative) และนิทานตลก (Humorous) นิทานใช้ได้ดีกับเด็กเล็กและเด็กระดับประถม สำหรับเด็กโตและเยาวชน นิทานก็ยังใช้ได้ แต่เนื้อหานิทานต้องเหมาะกับระดับของผู้เรียน

2. การเล่นเกม เกมเป็นการเล่นในกติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่น โดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอนและฝึกคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ การให้อภัย การเล่นและทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น

3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนที่ใช้เรื่องที่คัดสรรมาหรือเขียนขึ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เรื่องคัดสรรมาหรือเขียนขึ้นนี้ ควรจะเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง

สรุปได้ว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนนั้นสามารถเลือกใช้วิธีการได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดบรรยากาศห้องเรียน การเล่านิทาน การเล่นเกมและการเสริมแรงหรือการลงโทษเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ผู้เรียนได้เข้ากลุ่มสังคมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทบาทของตนและของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยพัฒนาแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมของตนในทางที่ดีขึ้นได้

2.4.2 การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยตรง

ดวงเดือน พันธุนาวิณ (2541) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมสนับสนุนลักษณะที่พึงปรารถนาโดยการใช้รางวัลเมื่อบุคคลทำความดีหรือแสดงลักษณะทางจิตใจที่น่าปรารถนาให้ปรากฏ การพัฒนาจริยธรรมจะให้ผลดีถ้ามีการสนับสนุนให้บุคคลทำความดีมากกว่าการลงโทษเมื่อเขาทำผิด วิธี การให้รางวัลจะต้องใช้ให้เหมาะสมกับจิตใจของบุคคลตามอายุและชั้นจริยธรรมของเขา ดังนี้ อายุ 0-7 ปี ให้ความสัมพันธ์ทางกายที่อ่อนโยน เช่น ลูบหัว ลูบหลังด้วยความรักและพอใจในเด็กเป็นรางวัลแก่เด็ก อายุ 7-10 ปี ให้รางวัลที่เป็นวัตถุหรือสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เด็กชอบและให้ความสนใจเอาใจใส่เด็กเมื่อทำความดีควบคู่ไปด้วย อายุ 10-13 ปี กล่าวชมเชยเด็กต่อหน้าเด็กและต่อหน้าคนอื่น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและมีวิธีปลูกฝังมีอยู่ 3 วิธีคือ

1. การให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการความประพฤติของการตัดสินใจได้ความรู้ว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เป็นสิ่งจำเป็นซึ่งอาจใช้ด้วยวิธีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้รวมทั้งการพัฒนาความเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมจากผลของการกระทำด้วย

2. การใช้ตัวอย่าง คนเราชอบการเลียนแบบ การมีตัวอย่างเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่งทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ตัวอย่างจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น จะมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

3. การอธิบาย เป็นการพูด ชี้แนะ แนะนำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจหลักการความประพฤติที่ดีเห็นตัวอย่างจากการสังเกตของตน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อและนำไปปฏิบัติตามได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2541) กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีความสำคัญต่อตนเองและสังคม โดยเฉพาะครูทุกคนตระหนักและมีความรับผิดชอบทั้งด้านความประพฤติที่เป็นแบบอย่างตลอดทั้งการเอาใจใส่ดูแลในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีทูลเกล้าฯ ประพาศ ดุชฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ของ 5 สถาบัน ณ ศาลาดุสิตดาลัย เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2532 ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า

“การสอนคนให้เก่งนี้ถ้าดีเฉพาะบางแง่บางมุม อาจเห็นว่าดีว่าสอดคล้องต้องกับสมัยเร่งรัดพัฒนาแต่ถ้ามองให้ถี่ถ้วนรอบด้านแล้วจะเป็นการมุ่งสอนคนให้เก่งเป็นเกณฑ์อาจทำให้เกิดจุดบกพร่องต่าง ๆ ขึ้นในตัวบุคคลได้ไม่มากนักน้อย ที่สำคัญก็คือ

1. บกพร่องในความคิดพิจารณาที่รอบคอบและก้าวไกล เพราะใจร้อนเร่งจะทำให้เสร็จโดยเร็วเป็นเหตุให้การงานผิดพลาด ขัดข้องและล้มเหลว
2. บกพร่องในความนับถือและเกรงใจผู้อื่น เพราะถือว่าตนเป็นเลิศเป็นเหตุให้เย้ยยั้งมองข้ามความสำคัญของบุคคลอื่นและมักก่อความขัดแย้งทำลายไมตรีจิต มิตรภาพ ตลอดจนความสามัคคีระหว่างกัน
3. บกพร่องในความมียศสัพพเหมาะพอดี ในการกระทำทั้งปวงเพราะมุ่งหน้าแต่จะทำได้เด่นให้ก้าวหน้า เป็นเหตุให้เห็นแก่ตัวเอาใจเอาเปรียบ
4. บกพร่องในจริยธรรมและความรู้จักผิดชอบชั่วดี เพราะมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์เฉพาะตัวให้เพิ่มพูนขึ้น เป็นเหตุให้ทำความผิดและความชั่วสามารถทุจริตโดยไม่สะดุ้งสะเทือน”

สุนน อมรวิวัฒน์ (2542) กล่าวถึง บทบาทของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม จึงมีแนวปฏิบัติด้านการอบรมศีลธรรมจรรยาหรือการจัดสอนจริยศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการกิจกรรมและโครงการทั้งที่เป็นกระบวนการของหลักสูตรประถมศึกษาและเสริมหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนรู้จักผิดชอบชั่วดี ปฏิบัติตนตามหลักของศีลธรรม ประเพณี และศาสนา
2. ประสานงานและร่วมมือกับสถาบันอื่นของสังคม เช่น ครอบครัว วัด องค์กรการสมาคม อาสาสมัคร และหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานอบรมศีลธรรมและจิตใจแก่เยาวชน ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มสำคัญในสังคม
3. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความเป็นระเบียบ สะอาด สวยงามและสงบ เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดความเคยชินกับสภาพดังกล่าว นอกจากนี้ ครูและบุคลากรในโรงเรียนยังทำหน้าที่เป็นตัวอย่างที่ดีในแง่ของบุคลิกภาพ กิริยามารยาทและลักษณะนิสัยที่ดีออกมาด้วย
4. โรงเรียนมีหน้าที่ในการวางแผนในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแนวโน้มไปในทางเสื่อม โดยเน้นการป้องกันให้มากที่สุด โรงเรียนจึงควรจัดกิจกรรมและบริการในด้านการให้คำปรึกษาและแนะแนวการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพื่อป้องกันปัญหาเมื่อเริ่มมองเห็นปัญหาและเมื่อต้องแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแล้ว ปัญหาทางจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษานั้นไม่ค่อยมีมากนักเพราะเด็กในวัยนี้ยังเชื่อฟังผู้ใหญ่เพราะต้องพึ่งพาผู้อื่นอยู่มาก หากจะมีบ้างก็ได้แก่พฤติกรรมที่ก้าวร้าว การเห็นแก่ตัว การปรับตัว เป็นต้น นักเรียนที่เข้าสู่วัยเริ่มรุ่น เช่น นักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ปีที่ 6 อาจมีปัญหาเรื่อง เพื่อน เรื่องเพศ ยาเสพติด และปัญหาสุขภาพจิต จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมและบริการทางด้านให้คำปรึกษาและแนะแนวอย่างดี

กระบวนการสังคมในโรงเรียนที่เป็นการสร้างเสริมจริยธรรม การสั่งสอนและพัฒนา จริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษานั้นนอกจากจะเป็นการสอนอย่างเป็นทางการตามหลักสูตร แผนการสอนและระเบียบของการวัดและประเมินผลการสอนแล้ว ยังมีกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นหลาย ประการในโรงเรียนที่ช่วยสร้างเสริมและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างดียิ่ง กระบวนการทาง สังคมในโรงเรียนที่น่าจะนำมาอธิบายเนื่องด้วยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ดังนี้

1. การประพฤติตามกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยของโรงเรียน โรงเรียนทุกแห่งย่อมมี กฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติที่นักเรียนต้องยึดถือและปฏิบัติตามกฎและระเบียบเหล่านี้อาจบัญญัติขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการ โดยผู้บริหารโรงเรียนและเกิดขึ้นโดยการตกลงร่วมกันของนักเรียนใน โรงเรียนก็ได้ ตัวอย่างของกฎระเบียบได้แก่ เครื่องแบบการแต่งกายของนักเรียน ความประพฤติและ กิริยามารยาทที่นักเรียนต้องปฏิบัติทั้งขณะที่อยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การรักษาสมบัติของ ส่วนรวม การรักษาความสะอาด การเคารพครู การเชื่อฟังคำสั่ง การละเว้นกิริยาก้าวร้าวและทะเลาะวิวาท การรักษาความปลอดภัยในบริเวณโรงเรียน ฯลฯ การปฏิบัติตามกฎระเบียบเหล่านี้นักเรียน จะต้องได้รับการบอกเล่า อบรม กวดขัน และสอดส่องดูแลให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง วิธีที่ดีคือ การที่ โรงเรียน ผู้บริหารและครูได้ใช้วิธีสื่อสารความเข้าใจ เช่น การใช้ป้ายนิเทศ ป้ายประกาศ จุลสาร แผ่นพับ หรือการประกาศการอบรมหน้าเสาธงอันช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของ กฎระเบียบต่าง ๆ ครูได้จัดกิจกรรมและสถานการณ์ที่ฝึกฝนให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง มีความเคยชินและปฏิบัติตามกฎระเบียบจนเป็นนิสัย ข้อสำคัญที่สุด นักเรียนต้องได้ตระหนักดีว่า กฎระเบียบมิใช่สิ่งที่ขัดแย้งกับเสรีภาพ การเคารพกฎระเบียบเป็นการกระทำที่ทำให้สังคมมีความ เรียบร้อยและทำให้คนหมู่มาอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนจึงเป็น การฝึกฝนตนเองอย่างหนึ่งที่นักเรียนสามารถจะนำไปใช้ในชีวิตจริงในสังคมโดยเป็นผู้ที่รู้จักเคารพ กฎหมายและมีวินัยในตนเอง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู กระบวนการทางสังคมที่นักเรียนได้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์อันดี กับเพื่อนนักเรียนด้วยกันและการที่นักเรียนมีความรู้สึกศรัทธาไว้วางใจครูของเขานักเรียนได้มีเวลาอยู่ กับครูและเพื่อนในโรงเรียนตลอดเวลาอันยาวนานนักเรียนย่อมได้ประสบการณ์และการเรียนรู้ในเรื่อง ของความอดทน อดกลั้น รู้จักการให้อภัยลดความเห็นแก่ตัว เสียสละ รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการพูด การสื่อความหมายที่ทำให้กลุ่มเกิดความสามัคคีกัน รู้จักใจเขาใจเราและ สามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลกาลเทศะและชุมชนนั้น ๆ การที่นักเรียนได้มีประสบการณ์ ทางสังคมเช่นนี้ นับว่าเป็นการสร้างเสริมจริยธรรมโดยการเรียนจากชีวิตจริง ครูควรเอาใจใส่ชี้แนะและ ช่วยเหลือเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาหรือหลงผิดและในกรณีที่นักเรียนบางคนมีปัญหาทางสังคม เช่น เป็น คนเก๋กต ก้าวร้าว มองคนในแง่ร้าย หรือเห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง ฯลฯ ครูควรใช้วิธีการที่สุชุม นุ่มนวล ตามหลักจิตวิทยาในการช่วยเหลือนักเรียนเหล่านั้น

3. สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนักเรียน การที่นักเรียนได้มาเรียนหนังสือร่วมกัน เป็นจำนวนมากในโรงเรียน นักเรียนได้มีโอกาสพบปะสมาคมกับเพื่อนนักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าที่มีอายุ

ใกล้เคียงกันและที่มีอายุมากกว่า การที่เด็กต่างวัยต่างเพศและภูมิหลังแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกันเช่นนี้ย่อมมีสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น การขัดแย้งกันด้านความคิดเห็น การทะเลาะวิวาท รังแกกัน การข่มขู่ลัทธิขโมย การเลียนแบบและเอาอย่างกัน การแข่งขันชิงดีชิงเด่น การแบ่งพวกแบ่งกลุ่มและเปรียบเทียบกันในด้านต่าง ๆ เป็นต้น จากการที่ได้เผชิญสถานการณ์เหล่านี้ นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการปรับตัว วิธีเลือกและการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาตามหลักของเหตุผลอย่างสันติ ประสบการณ์ของการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน หากนักเรียนได้รับการแนะนำชี้ทางที่ถูกจากครูที่เอาใจใส่ใกล้ชิดก็นับว่านักเรียนมีโอกาสพัฒนาจริยธรรมตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน

4. การสร้างเสริมกำลังใจให้ประพฤติดี การให้รางวัล และการลงโทษ การสั่งสอนอบรมนักเรียนให้มีความประพฤติดีนั้น ปัจจัยที่ช่วยให้การสั่งสอนอบรมบังเกิดผลดีคือการให้รางวัลและการลงโทษอย่างมีเหตุผลและด้วยวิธีที่ถูกต้อง การเสริมกำลังใจหรือการให้รางวัลส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติดีมีหลายวิธี เช่น การกล่าวคำชมเชย การให้เครื่องหมายของการทำดี การมอบรางวัล การประกาศเกียรติคุณ การยกย่องในที่ประชุมตามโอกาสอันควร เป็นต้น ส่วนการลงโทษนั้นอาจมีการยืดหยุ่นไปตามลักษณะของการกระทำ เช่น การกล่าวตักเตือน การหักคะแนนความประพฤติ การประกาศความผิด การงดสิทธิอันพึงมีพึงได้ และการเขียนตี ทำทัณฑ์บน เป็นต้น อย่างไรก็ตามการให้รางวัลและการลงโทษจะบังเกิดผลในการสร้างเสริมจริยธรรมเมื่อได้ปฏิบัติ ดังนี้

4.1 ให้รางวัลหรือลงโทษอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลอันเป็นที่ทราบและเข้าใจทั่วกันแล้ว

4.2 รางวัลหรือโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำ เหตุการณ์ ผลที่เกิดและวัยของผู้ที่ได้รับรางวัลหรือผู้รับโทษ

4.3 การพิจารณาให้รางวัลหรือลงโทษต้องมีความยุติธรรม ปราศจากอคติและไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจให้รางวัลหรือลงโทษ

4.4 การให้รางวัลหรือการลงโทษต้องเป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์มากกว่าการทำลายต้องก่อให้เกิดการแก้ไขข้อบกพร่องปัญหาอื่นตามมาทั้งด้านตัวครู นักเรียน ผู้ปกครอง กฎหมายและศีลธรรม

ปรียพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) กล่าวว่า การปลูกฝังจริยธรรมควรมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ตรงที่ได้รับ ตัวอย่างที่ใช้และการชี้แนะหากครูขาดการทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีการปลูกฝังจริยธรรมในตัวผู้เรียนก็อาจไม่ได้ผลตามที่ปรารถนา

แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีดังนี้

1. จัดโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้อื้ออามวยต่อการสอนคุณธรรม จริยธรรมอย่างสืบเนื่องสม่ำเสมอ

2. ให้นักเรียนได้เห็นตัวแบบทางคุณธรรมที่หลากหลายให้ครูอาจารย์และให้เจ้าหน้าที่ทุก ๆ คนในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมตามหน้าที่ของตนโดยสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

3. ดำเนินการอบรมสั่งสอนนักเรียนทั้งนอกและในห้องเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและหน้าที่ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอสืบเนื่องไม่ขาดตอน

4. การจัดกิจกรรมการส่งเสริมจริยธรรมภายในโรงเรียนให้สัมพันธ์กับภายนอกโรงเรียน

5. กำหนดระเบียบโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ตามหลักจริยธรรมและดำเนินการให้นักเรียนถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

6. ส่งเสริมการสอนจริยธรรมในห้องเรียนให้มีทั้งการเรียนทฤษฎีและปฏิบัติ

7. ส่งเสริมให้มีสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการสอนวิชาต่าง ๆ และในการจัดกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียน

8. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรมให้มากที่สุดเมื่อมีโอกาส

9. จัดกิจกรรมเพื่อยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม

10. จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและห้องจริยธรรมตามความเหมาะสม

11. ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผลงานการปฏิบัติตนแล้วนำผลการประเมินไปปรับปรุงเพื่อพัฒนางานและพัฒนาตนต่อไป

12. จัดให้มีการประเมินผลและเสนอผลการจัดการปลูกฝังและสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอทุกระยะ

13. จัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมที่มีต่อตนเองและสังคม

14. ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์คุณธรรมที่ทำให้งานสำเร็จผล

15. ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองและเลือกแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนให้มีคุณธรรมตามที่ต้องการ

16. จัดให้มีการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

คุณลักษณะของครูที่เอื้อต่อการปลูกฝัง จริยธรรม

1. เป็นแบบอย่างที่ดี

2. เป็นกัลยาณมิตร มีน้ำใจ ให้กำลังใจและเสริมแรงนักเรียนได้พัฒนาตนเอง

3. ใฝ่หาความรู้ทางธรรมและจิตวิทยาอยู่เสมอ

4. ทำงานอย่างมีหลักการและระบบ

5. มีความสามารถในการตั้งคำถามหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรม

6. สามารถสร้างสื่อและนำสถานการณ์แวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างหลากหลาย

สรุปได้ว่า การให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียนด้วยวิธีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน การใช้ตัวอย่างจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ การอธิบายเป็นการพูดชี้แนะ แนะนำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจหลักการความประพฤติที่ดีจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการสอนคุณธรรม จริยธรรมอย่าง

สืบเนื่องสม่ำเสมอ ให้นักเรียนได้เห็นตัวแบบทางคุณธรรมที่หลากหลายให้ครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกคนในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมตามหน้าที่ของตนเองโดยสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย จัดกิจกรรมเพื่อยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม จัดให้มีการประเมินผลและเสนอผลการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอทุกระยะ

2.4.3 การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2541) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยวิธีการสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้แก่ การสอดแทรกในการนำเข้าสู่บทเรียน การสอดแทรกในเนื้อหาหรือกิจกรรม การศึกษาในโรงเรียนเป็นแบบจำลองในการดำรงชีวิตของเยาวชนที่จะออกไปสู่สังคมอนาคตในชุมชน ดังนั้นการจัดบรรยากาศการดำรงชีวิตในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักฝึกคุณธรรม จริยธรรม ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย

- 1.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี นักศึกษาวิชาทหาร
- 1.2 กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์
- 1.3 กิจกรรมเข้าค่ายนักเรียนใหม่
- 1.4 การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา การแต่งกาย การเข้าแถว

ทำความเคารพ

2. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

- 2.1 การประหยัดและออม
- 2.2 การเสียสละ
- 2.3 ความขยันหมั่นเพียร
- 2.4 ความอดทน อดกลั้น
- 2.5 ความเมตตา กรุณา
- 2.6 ความสามัคคี

สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยวิธีการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ได้แก่

1. จัดกิจกรรมภายในโรงเรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร เป็นต้น
2. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เช่น บริเวณโรงเรียนสะอาดร่มรื่น สวยงาม มีป้ายคำขวัญเตือนใจนักเรียน มีการรักษาสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพดี เป็นต้น
3. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมเนื่องในวันรัฐพิธี/ราชพิธี กิจกรรมวันพ่อ/วันแม่/วันเด็ก กิจกรรมต่อต้านโรคเอดส์ กิจกรรมรณรงค์ประชาธิปไตย กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมโดยการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนเป็นการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสร้างเสริมกำลังใจ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและการนำนักเรียนร่วมทำกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาอยู่เสมอ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมได้

2.5 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

2.5.1 ความหมายของบทบาท

ราชบัณฑิตสถาน (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาท หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

ตะวัน สาดแสง (2548) กล่าวถึง บทบาท (Roles) และแบ่งพฤติกรรมเกี่ยวกับบทบาท คือ เป็นอาการแสดงปรากฏออกมา เพื่อทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งที่เป็นส่วนผสมระหว่างพฤติกรรมและงาน (Behavior and Activities) ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่ของคนและสังคม ดังนั้น คน ๆ หนึ่งจะมีบทบาทมากกว่าหนึ่งบทบาท เช่น บทบาทเป็นบิดา เป็นลูก เป็นปู่ เป็นพนักงานขับรถให้ภรรยาและลูก ๆ และได้แบ่งพฤติกรรม 4 แบบ ดังนี้

1. เกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา ลูก คนครัว ลุง ปู่ คนรับใช้ เป็นต้น
2. เกี่ยวกับงานกำหนดในลักษณะงาน ตำแหน่งงาน เช่น พนักงาน ผู้จัดการ

หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ

3. เกี่ยวกับสังคม เกี่ยวกับการประสานงานบุคคลภายนอก เพื่อนบ้าน กีฬา คนขับรถรับจ้าง ลูกค้า

4. เกี่ยวกับชุมชน บทบาทเกี่ยวกับชนชาติ เผ่าพันธุ์ เช่น คนเหนือ คนใต้ อเมริกัน

อรพรรณ สมานทรัพย์ (2530) ได้เสนอแนะแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ได้ดังนี้

1. บทบาท คือ สิ่งที่มีผู้ดำรงตำแหน่งได้ถูกกำหนดให้กระทำตามสิ่งที่กำหนดไว้ เป็นบทบาทหน้าที่บุคคลในแต่ละตำแหน่งหน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำและได้รับสิทธิที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ซึ่งบทบาทนี้จะเกี่ยวข้องในสังคมเดียวกัน

2. บทบาท คือ บทบาทที่เกิดขึ้นมาพร้อมตำแหน่งเมื่อบุคคลนั้นดำรงตำแหน่งใด ต้องแสดงบทบาทตามกฎหมาย ระเบียบ ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบและสิทธิที่กำหนดไว้เป็นบรรทัดฐาน การคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น ทั้งนี้ โดยบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเองและบุคคลอื่นที่มองผู้ดำรงตำแหน่ง อาจตรงตามความคาดหวังของสังคมหรือองค์กรหรือไม่ก็ได้

3. บทบาท คือ บทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทั้งหมด อาจจะเป็นพฤติกรรมระหว่างความคาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่ง ความคาดหวังขององค์กรและบุคคลอื่นและพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นอาจสอดคล้องความคาดหวังของตนเองหรือบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้

จันทราณี สงวนนาม (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะบทบาท ดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ตำแหน่งและสถานภาพในสถาบัน บทบาทในสถานศึกษามีความหมายรวมถึงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีบทบาทแตกต่างกัน

2. บทบาท หมายถึง ความคาดหวังของการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง ความคาดหวังเฉพาะที่จะแสดงพฤติกรรม ตามตำแหน่ง เช่น ครู มีหน้าที่ในการทำแผนการเรียนรู้ออกให้ผู้เรียนและการจัดให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ บทบาทเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของสถาบันที่มีไว้เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติเป็นสิ่งที่สถาบันจัดไว้สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ

3. บทบาท เป็นสิ่งที่ผันแปรได้ไม่แน่นอน มีทั้งเป็นคำสั่งตายตัวและปรับเปลี่ยนได้ บทบาทหลายบทบาทมิได้มีการเขียนกำหนดอย่างเจาะจงหรือพอดี บทบาทตามความคาดหวังจะเชื่อมโยงกับตำแหน่งที่กำหนดไว้ในสถาบัน คนในสถาบันหรือนอกสถาบันต่างก็คาดหวังว่า คนอยู่ในสถาบันใดก็ควรแสดงบทบาทให้เป็นตามความคาดหวังของสถาบันนั้น

4. บทบาท มีที่มาตามที่กำหนดไว้ในระบบของสถาบัน ผู้ได้รับบทบาทใดก็จะได้รับความคาดหวังจะทำให้บทบาทนั้น ๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคลและในการปฏิบัติตนสอดคล้องกับสภาพที่บุคคลที่เป็นอยู่

2.5.2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ดังจะเห็นได้จากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ถึง 3 รูปแบบ ซึ่งได้แก่ 1. การศึกษาในระบบโรงเรียน 2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน 3. การศึกษาตามอัธยาศัย โดยมุ่งเน้นภารกิจหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้คู่คุณธรรมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับภารกิจหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วยการพัฒนาทั้งระบบซึ่งได้แก่ การพัฒนาคุณภาพของปัจจัยการผลิต การพัฒนาคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขตลอดจนสามารถสร้างสรรค์จรจโรงสังคมให้มีความสงบและมีสันติสุข ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ได้รับอำนาจตามกฎหมายในการมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจึงควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ อีกทั้งจะต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของโลกในยุคข้อมูลข่าวสารและจะต้องเป็นผู้นำครู บุคลากรในสถานศึกษารวมทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนให้เข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.5.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานขององค์การให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วิโรจน์ สารรัตน์, 2546) และ สถานศึกษา หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบัน มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกฎกระทรวง ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งของรัฐและเอกชน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 39 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไปสรุปพอสังเขปได้ดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543)

1. ด้านวิชาการ

- 1.1 มีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ
- 1.2 มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน
- 1.3 สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่
- 1.4 มีวิสัยทัศน์
- 1.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.6 ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- 1.7 รอบรู้ทางด้านการศึกษา
- 1.8 ความรับผิดชอบ
- 1.9 แสวงหาข้อมูลข่าวสาร
- 1.10 รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
- 1.11 ใช้นวัตกรรมทางการบริหาร
- 1.12 คำนึงถึงมาตรฐานวิชาการ

2. การบริหารงบประมาณ

- 2.1 เข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่ และกิจกรรมในหน่วยงาน
- 2.2 มีความรู้ระบบงบประมาณ
- 2.3 เข้าใจระเบียบคลัง วัสดุ การเงิน
- 2.4 มีความซื่อสัตย์ สุจริต
- 2.5 มีความละเอียดรอบคอบ
- 2.6 มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- 2.7 หมั่นตรวจสอบการใช้งบประมาณอยู่เสมอ
- 2.8 รายงานการเงินอย่างเป็นระบบ

3. การบริหารงานบุคคล

- 3.1 มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล

- 3.2 เป็นแบบอย่างที่ดี
- 3.3 มีมนุษยสัมพันธ์
- 3.4 มีอารมณ์ขัน
- 3.5 เป็นนักประชาธิปไตย
- 3.6 ประณีประนอม
- 3.7 อุดหนุน อดกลั้น
- 3.8 เป็นนักพูดที่ดี
- 3.9 มีความสามารถในการประสานงาน
- 3.10 มีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน
- 3.11 กล้าตัดสินใจ
- 3.12 มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร

4. การบริหารทั่วไป

- 4.1 เป็นนักวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดี
- 4.2 เป็นผู้ที่ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการที่ดี
- 4.3 มีความรู้ และบริหารโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย
- 4.4 เป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
- 4.5 รู้จักมอบอำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม
- 4.6 มีความคล่องแคล่ว ว่องไว และตื่นตัวอยู่เสมอ
- 4.7 มีความรับผิดชอบต่องานสูง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค
- 4.8 กำกับ ติดตาม และประเมินผล

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นสำคัญ
พอสรุป ได้ดังนี้

1. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของครูและนักเรียน
2. เป็นผู้นำในการบริหาร โดยยึดแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
3. เป็นผู้นำด้านกรน่านวัตกรรมและเทคโนโลยี มาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการ
5. เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชน
6. เป็นผู้นำในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วม อย่างแข็งขัน
7. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษา และเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในทางสร้างสรรค์
8. เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ลงมือทำและรับผิดชอบต่อร่วมกัน เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ
9. เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
10. เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีการบริหารที่ใช้โรงเรียนฐาน (SBM : School Based Management) ประกอบด้วยเกณฑ์ต่อไปนี้ (ธีระ รุญเจริญ, ม.ป.ป.)

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก
4. การประสานความสัมพันธ์
5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร
6. การสร้างแรงจูงใจ
7. การประเมินภายในและประเมินภายนอก
8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย พัฒนา
9. การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์
10. การส่งเสริมเทคโนโลยี

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ดังนี้ คือ “โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ดังนั้น เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล การศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาตลอดจนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนการวางแผนและดำเนินงานการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 39 สถานศึกษามีบทบาทดังนี้

1. การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การเทียบโอน การวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนา ประกันคุณภาพ การศึกษาการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ การประสานร่วมมือพัฒนาวิชาการ การ ส่งเสริมความรู้สนับสนุนวิชาการแก่ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและขอรับงบประมาณ การ จัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามผลประเมินผลในการใช้ดำเนินการงบประมาณ การระดม ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและ บรรจุแต่งตั้ง วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย งานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการ สถานศึกษา งานพัฒนาระบบเครือข่ายและข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานการศึกษา งาน เทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดสำมะโนนักเรียน การรับนักเรียน การประสานงานระบบภายนอกตามอัธยาศัย ส่งเสริม กิจกรรมนักเรียน การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการศึกษาของบุคคลชุมชน

หน่วยงานและสถาบันการศึกษา การจัดระบบการคุมในหน่วยงาน การบริการสาธารณะ งานอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุให้อยู่ในฝ่ายบริหารทั่วไป

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 39 กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ
2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากรการเงิน การพัสดุ สถานที่และทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ
3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการตามที่ได้รับมอบอำนาจ
4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
6. ปฏิบัติงานอื่นที่รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษาและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2549)

1. ควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด
2. พิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. จัดทำมาตรฐาน ภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
5. ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นหรือตามที่
อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

ธีระ รุญเจริญ (2550) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
บทบาทของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้น ส่งเสริมให้การบริหารงานในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร
ประสบผลสำเร็จ ซึ่งบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญพอ
สรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. เป็นผู้นำในการบริหาร ยึดแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
3. เป็นผู้นำด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
4. เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการ
5. เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชน
6. เป็นผู้นำในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และ
ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
7. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษา เป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในการสร้างสรรค์
8. เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ลงมือ
ทำและรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ
9. เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมใน
การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
10. เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ร่วมกัน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547) ได้เสนอบทบาทผู้นำในการบริหารงานมี
17 บทบาท ดังนี้

1. บทบาทในการกำหนดทิศทางปฏิบัติ ผู้นำจะต้องช่วยให้การทำงานของหน่วยงาน
ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย
2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นหรือเป็นผู้นำ การจูงใจ
3. บทบาทเป็นนักวางแผน เตรียมงาน เตรียมบุคลากรเพื่อความร่วมมือสิ่งที่จะ
เกิดขึ้น
4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ เข้าใจทฤษฎีต่าง ๆ มีแนวทางเลือก
5. บทบาทเป็นผู้จัดองค์การออกแบบ กำหนดภาระงาน กำหนดบุคลากร วิธีการ
ประเมินผล
6. บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง การขยายงานเข้าใจสถานการณ์เข้าใจสิ่งที่ต้องเปลี่ยน
7. บทบาทการเป็นผู้ประสานงานเข้าใจรูปแบบแต่ละหน่วยงาน สื่อสารได้ถูกต้อง
8. บทบาทผู้สื่อสาร นำข้อสรุปชี้แจงผู้เกี่ยวข้องใจการปฏิบัติได้ถูกต้อง
9. บทบาทเป็นผู้แก้ไขความขัดแย้งในองค์การได้ เรียนรู้ปัญหาได้รวมเร็วแก้ไข
ทันที่
10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา รู้ลึกซึ่งในปัญหา แก้ได้ถูกต้องอย่างยั่งยืน

11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบ สามารถวิเคราะห์ ภารกิจ การสร้างระบบที่หน่วยงานยอมรับ
12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน เข้าใจหลักการเรียนรู้การสอนเข้าใจการพัฒนาการเด็ก
13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล สามารถจัดการบุคคล เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล การประเมินงานได้
14. บทบาทการจัดการทรัพยากร สามารถบริหารทรัพยากรได้เหมาะสม บรรลุเป้าหมาย
15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล รู้วิธีการประเมิน เข้าใจอธิบายทางสถิติ
16. บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์การสร้างภาพพจน์หน่วยงานให้รู้จักทั่วไป
17. บทบาทในการเป็นประธานในพิธีการ สามารถรับในการเป็นพิธีการทุกโอกาส การเสนอแนวคิด ข้อพิจารณาและพร้อมประชาสัมพันธ์ในตัวเอง

สรุปได้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึงบุคคลที่มีหน้าที่ในการนำสถานศึกษาให้ดำเนินไปตามเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษากับภาระหน้าที่ของสถานศึกษาไม่สามารถแยกออกจากกันได้ แต่สถานศึกษามีหลายขนาด หลายระดับ บทบาทผู้บริหารจึงมีมากน้อยไม่เท่ากัน ความรับผิดชอบ ภาระหน้าที่และบทบาทก็อาจจะแตกต่างกันได้ในทุกสถานศึกษาเช่นเดียวกัน

2.5.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษามีรายละเอียดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้อธิบายคำว่า นโยบาย หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีเอกภาพในการจัดการศึกษากำหนดให้มีกระทรวงเดียวรับผิดชอบดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทโดยกำหนดหน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับมีหน้าที่ การกำหนดนโยบาย แผน มาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งติดตามตรวจสอบประเมินผลการจัดการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543)

สมนึก ธาตุทอง (2548) กล่าวถึง ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน
3. นิเทศและติดตามผล
4. ประเมินและรายงานผล

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2547) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารในการพิจารณาใช้ทรัพยากรทางการศึกษาและมีการกำหนดนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบายและแผนของสถานศึกษา ซึ่งสามารถแปลออกเป็นกิจกรรมต่าง ๆ การจัดทำแผนของสถานศึกษาขึ้น
 2. กำหนดทรัพยากรที่ต้องการ กำหนดงบประมาณที่ต้องใช้จัดลำดับความสำคัญทำกิจกรรมใดก่อน-หลัง
 3. การแสวงหาทรัพยากรการหางบประมาณหรืออุปกรณ์เพื่อดำเนินกิจกรรมที่สำคัญของสถานศึกษา เช่นเงินบริจาค เงินอื่น ๆ
 4. การจัดสรรทรัพยากรการกำหนดเกณฑ์จัดสรรการลำดับโครงการ การจัดสรรตามความพร้อม
 5. การใช้ทรัพยากรควรมีขั้นตอนในการดำเนินงานและควบคุม
 6. การประเมินการใช้ คำนึงถึงประสิทธิผล ความเพียงพอ รุ่ง แก้วแดง (2545) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนานโยบาย ดังนี้
 1. การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายส่วนกลาง
 2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกิจ
 3. การจัดทำเอกสารนโยบาย
 4. การนำเสนอโยบาย
- สมพงษ์ จิตระดับ (2548) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับนโยบาย ดังนี้ โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนออกมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานกิจกรรมทางคุณธรรม จริยธรรมทุกรูปแบบที่จัดขึ้นในโรงเรียนการกำหนดนโยบายผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ เนื่องจากการบริหารต้องมีผู้นำที่ต้องนำในทุกด้านจึงควรประมวลจากหลักการและแนวคิดมาปรับปรุงแล้วกำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาดังต่อไปนี้
1. ให้ครูและบุคลากรทุกคนปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
 2. ให้ครูและนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาวัฒนธรรมในท้องถิ่นร่วมกับชุมชน
 3. ให้ครูเวรมีโอกาสอบรมหน้าเสาธงเรื่องคุณธรรม จริยธรรมทุกเช้าก่อนเข้าเรียน
 4. ให้ครูยกย่องความดีของนักเรียนหรือให้รางวัลสม่ำเสมอ
 5. ให้ครูประพฤติเป็นแบบอย่างตลอดเวลา
 6. ให้มีการติดตามผลนักเรียนทั้งความรู้การปฏิบัติเป็นการเก็บข้อมูลประเมินผลส่วนหนึ่ง เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นมาพูดคุยพปะกับนักเรียนบ่อยครั้ง
 7. การไปเยี่ยมบ้านเป็นหน้าที่ของครูทุกคน ต้องรู้จักบ้านนักเรียน
 8. การกำหนดระเบียบโรงเรียนจากทุกส่วนของบุคลากรให้ทุกคนมีส่วนร่วม
 9. การกำหนดกิจกรรมนักเรียนให้มีการสอนแทรกคุณธรรม จริยธรรมทุกกิจกรรม
 10. การสร้างวิสัยทัศน์เพื่องานอนาคตต้องมองสภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม
 11. การจัดการเรียนการสอนควรกำหนดเป้าหมายสร้างคนดี

จันทราณี สงวนนาม (2545) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา
2. พัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. สร้างและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาในการนำโปรแกรมหรือแผนปฏิบัติงาน
4. จัดหาและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและปฏิบัติตามแผนและโปรแกรมต่าง ๆ
5. เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
6. ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการและผลผลิต

สรุปได้ว่า นโยบายเป็นวิสัยทัศน์ของผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงสุดของหน่วยงานในการที่จะดำเนินงานที่ปฏิบัติในสถานศึกษาหรือในสำนักงาน ซึ่งมีสายงานการบริหารตั้งแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงมีการสั่งการและกำหนดนโยบายในระบบราชการเป็นไปตามปกติ แต่จะมีงานการบริหารพิเศษที่หัวหน้าหน่วยงานรับสนองนโยบายระดับสูงมาปฏิบัติต่อ ๆ กันจนถึงระดับล่าง คือสถานศึกษา การพัฒนานโยบายจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารดำเนินการและมีการบูรณาการทุกหน้าที่และอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษาจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่นเพราะผลงานที่ปรากฏในที่สุดเป็นความภาคภูมิใจของทุกคนโดยส่วนรวม

2. การประพฤติเป็นแบบอย่าง

แบบอย่างเป็นสภาพของบุคลิกของคน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มีความแตกต่างของแต่ละบุคคล ผู้พบเห็นจะสามารถเลียนแบบได้ถ้าพอใจ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดีเด็กจะเห็นและนำไปเป็นแบบอย่างได้ดีมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากระยะเวลาที่ครูอยู่กับนักเรียนมากกว่าคนอื่น ๆ ยกเว้นครอบครัวที่บ้าน การสอนคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กจึงใช้วิธีการให้ดูเป็นแบบอย่างเป็นวิธีหนึ่ง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) กล่าวถึงครูเป็นแบบอย่างต้องมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นตัวอย่างได้จริง การสอนเด็กที่ดีที่สุดและเด็กทำตามมากที่สุดมิใช่อยู่ว่าผู้ใหญ่ส่งเสียงว่ากล่าวสั่งสอนเด็ก แต่การสอนที่ให้ผลดีที่สุด คือการกระทำของผู้ใหญ่เองในชีวิตประจำวันเป็นตัวอย่างแก่เด็กโดยไม่รู้ตัว

สุภรณ์ สภาพงษ์ (2544) กล่าวถึง การสอนคุณธรรม จริยธรรมตรง ๆ จึงไม่ได้ผลเท่ากับการอบรมบ่มเพาะไปในวิถีชีวิตและการทำงานการสั่งสมค่านิยมและความดีงามจะต้องเกิดจากการเข้าถึงความจริงในเรื่องนั้น คนจะรับผิดชอบได้จะต้องเกิดจากการฝึกฝนในการทำงานให้มีความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องสอนให้จำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น คือผู้ใหญ่ตัวอย่าง

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2547) กล่าวถึงพื้นฐานทางคุณธรรม จริยธรรม ที่บุคคลจะพัฒนาทางคุณธรรม จริยธรรมได้ย่อมมีความพร้อมทางจิตใจเป็นเบื้องต้นเสียก่อนดังนี้

1. ความเฉลียวฉลาดบุคคลที่มีความสนใจรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง แล้วนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่น เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และเรียนรู้เรื่องของสังคมได้อย่างถูกต้อง

2. สุภาพจิตดี เป็นบุคคลที่ไม่ค่อยวิตกกังวลมากนัก รู้จักปรับตัวสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวาง รู้จักและเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ และปัญหาความต้องการของบุคคลอื่น เพื่อช่วยให้เกิดความสามัคคีเอาใจเขามาใส่ใจเราได้อย่างถูกต้อง

เพ็ญศิริ จีระเดชากุล (2549) ได้กล่าวถึง การกระทำของครูดีจะต้องกระทำดังนี้

1. ต้องสอนดี
2. ต้องศึกษาค้นคว้าและวิจัยอยู่เสมอ
3. ต้องช่วยเหลือหรือช่วยให้นักเรียนประยุกต์ความรู้ไปช่วยเหลือคนหรือสังคมขาดแคลนได้

4. เป็นกัลยาณมิตร

5. ฉลาด

6. มั่นใจในตนเอง

7. สุภาพ

ภารกิจราชการสวัสดิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2548) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นข้าราชการต้องปฏิบัติราชการให้บรรลุเป้าหมาย โดยให้ข้าราชการดำเนินภารกิจราชการ ดังนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติเกิดความจำเป็น
5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองตาม

ความต้องการ

นิตยา วีระพันธ์ (2546) ได้กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและควรสร้างความอบอุ่นเป็นกันเองและที่สำคัญจัดสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ จัดวิชาชีพเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด จัดกิจกรรมส่งเสริมสภาพแวดล้อม ส่งเสริมหลักสูตรทางดนตรี ศิลปะและกิจกรรมวิทยาศาสตร์ให้นักเรียนเกิดความประทับใจและดึงดูดความสนใจ ผูกเรื่องเหตุผลและความคิดที่ถูกต้อง

นัยนา ทองศรีเกตุ (2547) กล่าวถึงครูหรือผู้บริหารมีหน้าที่สอนแต่ต้องทำตัวเองเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย โดยกล่าวว่า ครูช่วยสอนความเข้มแข็งด้านคุณธรรม จริยธรรมและเสริม

ลักษณะนิสัยส่วนตัวของนักเรียนไม่ใช่สอนโดยบรรยายเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อย่างเดียวแต่การเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของครูที่มีคุณภาพสูง

ตะวัน สาดแสง (2548) กล่าวถึง คุณธรรมที่ผู้บริหารควรมั่นคือพรหมวิหารสี่ ได้แก่

1. เมตตา คือ ความคิดปรารถนาจะให้อื่นเป็นสุข
2. กรุณา คือ ความคิดปรารถนาจะให้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา คือ การยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี
4. อุเบกขา คือ การวางเฉย ไม่ดีใจเสียใจเมื่อผู้อื่นวิบัติ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) กำหนดหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลจะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของ

บุคลากร ผู้เรียนและชุมชน

3. มุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
4. พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนานวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ
6. ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
9. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
12. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

จันทราณี สงวนนาม (2545) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ได้แก่

1. เป็นผู้มีความดี มีคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติที่ดีในการบริหารและการจัดการศึกษาประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองคน ครองตน ครองงานและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. เป็นผู้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำผู้ตามที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีความคิดเป็นประชาธิปไตยและมีการทำงานเป็นทีม

3. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษาได้แก่ความรู้ทั่วไปในการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการศึกษาและความรู้เฉพาะตำแหน่งตามภารกิจของสถานศึกษา

4. เป็นผู้วิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสร้างคามมุ่งหวังในอนาคต มีความริเริ่มสร้างสรรค์และแนวทางพัฒนาการศึกษา

ทัศนีย์ ผลเนืองมาและคนอื่น ๆ (2547) กล่าวถึงครู คือแบบอย่างควรมีบุคลิกภาพและคุณสมบัติดังนี้

1. มีความศรัทธาในความเป็นครูอย่างแท้จริง
2. มีวินัย จรรยา มารยาทตามระเบียบที่ติงามของครู
3. มีความรู้วิชาการศึกษาคติวิทยาการศึกษาพัฒนาการเรียนรู้อของบุคคลจิตวิทยาการแนะแนว มีความรักและพอใจในการสอนจริยศึกษา
4. มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาความรับผิดชอบเป็นอย่างดี
5. มีบุคลิกภาพและความประพฤติเหมาะสมสอดคล้องไม่ขัดหลักสูตรหรือเนื้อหาวิชาที่สอน
6. ยิ้มแย้มแจ่มใสอัธยาศัยเป็นกันเองกับนักเรียนและมีอารมณ์เยือกเย็น
7. ยินดีให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มาขอคำแนะนำต่างๆ
8. มีทักษะและศิลปะในการฟังมีความอดทนและยินดีหรือรับฟังความทุกข์หรือปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน
9. มีคุณลักษณะที่ดี กระฉับกระเฉง ว่องไว มองโลกในแง่สร้างสรรค์

สรุปได้ว่า การประพฤติเป็นแบบอย่างของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการทำงานตามปกติของข้าราชการที่เป็นผู้นำ มีการนำข้อปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงมาปฏิบัติกับตัวเอง และมอบหมายผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำ คอยควบคุม กำกับ ดูแลและตนเองต้องนำจรรยาบรรณข้าราชการมาเป็นข้อปฏิบัติ ผลการทำงานผู้รอบข้างได้ดู ได้เห็น จะเป็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดี

3. การอบรมสั่งสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้อตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ว่า “เห็นคุณค่าของตัวเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักสูตรที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์” สถานศึกษาจึงต้องกำหนดคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์เพื่อความเหมาะสมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง กิจกรรมในการเรียนการสอนเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้จากการกระทำกิจกรรมนั้น ซึ่งผลให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ได้แนวทางสร้างสรรค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมีการบูรณาการเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในทุกชั้นตอน เพื่อเกิดนิสัยที่ติงามแก่ผู้เรียนอันที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติในอนาคตและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและสถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้อที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกให้ปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ออย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ติงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้อรวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็น

ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกกระบวนการศึกษา การยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ไม่ขัดแย้งหรือชี้นำไปทางอื่น

ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นการกำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สถานศึกษาจัดการสอนและบรรลุตามมาตรฐานหลักสูตรประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม จัดเนื้อหาสาระทางด้านคุณธรรม จริยธรรมไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กำหนดมาตรฐานเพื่อให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาขึ้นเอง และกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ ดังนี้ คือ ยึดมั่นในศีลธรรมการกระทำ ความดีมีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการดำเนินการ ในมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในข้อที่ 6 ได้กำหนดไว้ ดังนี้ คือ “จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดกับผู้เรียน” (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตตโต) (2542) กล่าวถึงเทคนิคการสอนคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน ดังนี้

1. เป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตรหรือกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ

1.1 เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึก สนิทสนมเป็นกันเองชวนผู้เรียนอยากเรียน ทำตนให้เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป

1.2 มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มีจิตใจมั่นคง เป็นที่พึ่งได้ปลอดภัย

1.3 น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง การเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่อง ควรเอาอย่าง ว่ามีความประพฤติอันดีงาม ทำให้ศิษย์เอ่ยถึง มั่นใจมีความภาคภูมิใจ

1.4 รู้จักพูดให้ได้ผล คือ เป็นผู้มีความมานะ ในการตักเตือนสั่งสอนโดยไม่เกรงกลัวจะเกลียดหรือโกรธ มีความเฉลียวฉลาดในการใช้คำพูด เป็นที่ปรึกษาที่ดี

1.5 อดทนต่อถ้อยคำ คือ ความเป็นมีความอดทนต่อถ้อยคำโดยพร้อมที่รับฟังคำปรึกษา คำซักถาม แม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกิน คำกล่าวตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนฟังได้ไม่เสียอารมณ์

1.6 แกล้งเรื่องลำลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ สอนศิษย์ให้รู้เรื่องลำลึก การรู้จักสอนจากง่ายไปหายากหรือมีความลึกซึ้งขึ้นโดยลำดับ

1.7 ไม่ชักนำไปในอสุภาน คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย การแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ไม่ชักนำไปในเรื่องเหลวไหล

2. ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมของผู้แสดงธรรมที่เรียกว่าธรรมเทศกธรรม 5 ประการ คือ

2.1 สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาตามลำดับความง่าย ยาก ลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

2.2 จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจชัดเจนแต่ละประเด็น อธิบายให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล

2.3 ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน

2.4 ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อามิส คือ สอนเขามีใจมุ่งที่ตนจะได้ลาภสินจ้าง หรือผลประโยชน์

2.5 วางจิตตรงไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหามุ่งแสดงอรรถแสดงธรรม ไม่ยกตนไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

3. ดำเนินลีลาครูทั้งสิ้น ครูที่สามารถจะมีลีลาของนักสอน มีดังนี้

3.1 ชี้ให้ชัด คือ จะสอนอะไรก็ชี้แจงแสดงเหตุผล แยกแยะ อธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง ดังจูงมือไปดูเห็นกับตา

3.2 ชวนให้ปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรทำก็บรรยายให้มองเห็นความสำคัญและซาบซึ้งในคุณค่า เห็นสมจริงจนผู้ฟังยอมรับ อยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ

3.3 รั้งใจให้กล้า คือ ปลูกใจให้ศึกศัก เกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจเข้มแข็ง มั่นใจที่ทำให้สำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อยหรือยากลำบาก

3.4 ปลูกให้รำเริง คือ ทำบรรยายภาคให้สนุกสดชื่น แจ่มใสเบิกบานใจ ให้ผู้ฟังแจ่มชื่นมีความหวังมองเห็นผลดีและทางสำเร็จจาง่าย ๆ ว่าสอนให้แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่กล้ากล้ารำเริง

4. มีหลักตรวจสอบสาม เมื่อพูดอย่างรวบรัดที่สุด ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของพระบรมครู 3 ประการ คือ

4.1 สอนด้วยความรู้จริง ทำได้จริง จึงสอนเขา

4.2 สอนอย่างมีเหตุผลให้เขาพิจารณาเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปัญญาของเขาเอง

4.3 สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้น ๆ เช่น ให้เข้าใจได้จริง เห็นความจริง ทำได้จริงนำไปปฏิบัติได้ผลจริง เป็นต้น

5. ทำหน้าที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติตนต่อศิษย์โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนเป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้

5.1 แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี

5.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

5.3 สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง

5.4 ส่งเสริมยกย่องความดีงาม ความสามารถให้ปรากฏ

5.5 สร้างเครื่องคุ้มกันในสารทิศ คือ สอนศิษย์ฝึกให้สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีพและรู้จักการดำรงตนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดกระบวนการเรียนการสอน ความว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มี

ความภาคภูมิใจความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543)

พระมหาลิขสิทธิ์ นิติสโร (2547) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนจริยศึกษาดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย ดังนี้

1.1 ให้มีคุณธรรม ให้เข้าใจ ให้รู้สังคม ครอบครัวและประเทศชาติ

1.2 ด้านบุคลิกภาพ เข้าใจคุณค่าคุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติ ฝึกคิดฝึก

การประพฤติในชีวิตประจำวัน

1.3 ด้านอุปนิสัย เข้าใจความสำคัญของความดี เปลี่ยนแปลงความเชื่อมีการฝึกฝนให้เคยชินจนเป็นนิสัย

1.4 ด้านพฤติกรรม ปลุกฝังศรัทธา เข้าใจคุณธรรม คุณคนได้เป็นวิถีแห่งการดำรงชีวิต

2. หลักการสอน

2.1 สอดแทรกธรรมะทุกบทเรียน

2.2 ให้เหมาะกับวัย

2.3 ระดับประถม เน้นการปฏิบัติ เจตคติ ความรู้

2.4 ระดับมัธยมต้น เน้นเจตคติ ความรู้ ปฏิบัติ

2.5 ระดับมัธยมปลาย เน้นความรู้ ปฏิบัติหาความรู้เองได้เพิ่มเติมหาความรู้เป็นวิทยาศาสตร์ สอนคุณธรรมในลักษณะบวก

3. การสร้างความความเข้าใจในกิจกรรม ดำเนินการดังนี้ วิธีสอน การบรรยาย การสอนสติสัมพันธ์ปัญหา อภิปรายแทรกเนื้อหา ให้นักเรียนสรุป แบ่งกลุ่มกิจกรรม การสอนบทบาทสมมติ การสอนสืบสวนสอบสวนการโต้วาที

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546) กระบวนการเรียนการสอนพอสรุปได้ว่า การเรียนรู้เกิดจากผลการทำงานอย่างหนัก ต้องรู้จักนำไปใช้ ต้องอาศัยวินัยด้วย นั่นคือ ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีวินัยอยู่ในกรอบวินัย พยายามศึกษาหาความรู้อย่างหนัก การจัดการเรียนการสอนต้องมีการดำเนินการควบคุมด้านวินัยเป็นอันดับแรก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเคี่ยวเข็ญสร้างวินัยในตนเอง

ทิสนา แคมมณี (2542) แนวคิดในการให้ความรู้กับเด็กโดยคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้แบบใหม่ คือ มีวิธีการสอนเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดแบบการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) มีแนวคิดไว้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นไปได้เรื่อย ๆ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในบุคคลและรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงด้านความรู้ความเข้าใจ

2. เปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์

3. เปลี่ยนแปลงทางด้านการปฏิบัติ

ตะวันออก สาดแสง (2548) กล่าวถึงการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการและเป็นธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงและผลการเรียนรู้จะเปลี่ยนแปลง 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านอารมณ์ทัศนคติ ด้านการปฏิบัติมีการเปลี่ยนแปลงด้านการทำงานที่พัฒนาได้ดีขึ้น

หลักการจัดกิจกรรมและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ (2545) มีลักษณะดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 - 1.1 ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
 - 1.2 ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
2. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ เน้นความรู้ความสัมพันธ์กับสังคม
 - 2.1 ความรู้ด้านทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
 - 2.2 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬาและประยุกต์อื่น ๆ
 - 2.3 ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ ภาษาไทย
 - 2.4 ความรู้การประกอบอาชีพ
3. กระบวนการเรียนรู้
 - 3.1 จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดความแตกต่างของแต่ละบุคคล
 - 3.2 ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ประยุกต์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 3.3 จัดกิจกรรมโดยประสบการณ์จริงปฏิบัติจริงคิดเป็นทำเป็นและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
 - 3.4 ให้มีการผสมผสานความรู้กับคุณธรรมค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 3.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
 - 3.6 ผู้เรียนผู้สอนเรียนรู้พร้อมกันจากสื่อการสอนและแหล่งประสบการณ์ต่าง ๆ
 - 3.7 การเรียนรู้เกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานทุกส่วน ผู้ปกครองชุมชน เพื่อร่วมการจัดพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
4. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้
 - 4.1 รัฐส่งเสริมการดำเนินงานจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ
 - 4.2 ให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางเพื่อความ เป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตตลอดจนการศึกษาต่อ
 - 4.3 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้อง สภาพ ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4.4 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ มีลักษณะที่หลากหลายเหมาะสมทุกระดับโดยพัฒนาคุณภาพคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม

4.5 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการและสถาบันอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยชุมชนมีโอกาสดำเนินการเลือกสรรภูมิปัญญา วิทยาการเพื่อชุมชน

4.6 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน

5. การประเมินผลใช้วิธีหลากหลายในการประเมินผู้เรียนเพื่อเรียนต่อใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการประเมินพัฒนาหลายรูปแบบ มุ่งประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรับการประเมินภายนอกตามกำหนด

สรุปได้ว่า ด้านการอบรมสั่งสอนเป็นการจัดการเรียนการสอนปกติในทุกสาขาวิชาที่ต้องเสริมคุณธรรมจริยธรรมมีการวางแผนการสอน เป็นเด็กเป็นศูนย์กลางจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการจัดประสบการณ์จริงส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ โดยใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ทุกกระบวนการควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการสอน มีการประเมินผลในหลายรูปแบบเป็นการประเมินที่มีการสังเกตการปฏิบัติจริงเป็นหลัก

4. การจัดกิจกรรมนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) กิจกรรมนักเรียนเป็นการจัดการสอนที่เสริมความรู้ให้กับผู้เรียนในทุกด้าน เช่น ทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ปัจจุบันกิจกรรมนักเรียนก็คือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั่นเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้เด็กทุกคนได้รวมกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมนั้นเป็นแก่นแท้ของความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีการปฏิบัติดีการประพฤติดีประพฤติชอบความนึกคิดที่ดีครูผู้สอนมีการส่งเสริมให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมในตัวผู้เรียนทุกสถานศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว เน้นด้านการให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำเอง สถานศึกษาต้องสอนหรือมีจัดกิจกรรม ที่มีการปฏิบัติภารกิจฝึกทำจริงฝึกร่วมกันเป็นสำคัญที่เรียกว่า “การจัดกิจกรรมนักเรียน”

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กอปรกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีก่อให้เกิดผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีและมีความสุข และได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมเพื่อเสริมในกลุ่มสาระต่าง ๆ ทุกกลุ่มวิชา เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นมีหลักการและรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ กำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจาก

กิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ ปลูกฝังและสร้างสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน

1. หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีหลักการดังต่อไปนี้ คือ

- 1.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
- 1.2 จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน
- 1.3 บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและรู้สึกสนับสนุนกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- 1.4 ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงอย่างต่อเนื่อง
- 1.5 จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม
- 1.6 มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา
- 1.7 ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูที่ปรึกษา ถือเป็นพี่ปรึกษา ถือเป็นหน้าที่และงานประจำโดยคำนึงถึงความปลอดภัย
- 1.8 ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
- 1.9 มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

2. แนวการจัดกิจกรรม

- 2.1 จัดเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระต่าง ๆ 8 กลุ่มสาระ
- 2.2 จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติของเด็ก เช่น ชุมนุมต่าง ๆ
- 2.3 การจัดเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก เช่น ทำประโยชน์ต่อสังคมเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน
- 2.4 การบริการต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ พยาบาล บริการห้องสมุดและอื่น ๆ

3. กิจกรรมที่ควรจัดในสถานศึกษา

- 3.1 กิจกรรมสร้างความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตัวเอง การวิเคราะห์ประเมินตนเอง ยอมรับผู้อื่น การพัฒนาตนเอง สร้างสิ่งดีงาม

3.2 กิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสุข เป็นคนดี มีปัญญา

3.3 กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการรู้จักตัวเอง การแสวงหาและการใช้ข้อมูล การคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวางแผนการจัดการ การมีวิสัยทัศน์ กล้าเสี่ยงอย่างมีเป้าหมายคุณธรรม การสื่อสาร และอื่น ๆ

3.4 กิจกรรมบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา มุ่งส่งเสริมให้รักการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

3.5 กิจกรรมสร้างเสริมประสิทธิภาพในการเรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน การวางแผนการศึกษา เทคนิคการเรียนที่ดี

3.6 กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยรักการทำงาน สร้างตัวเองให้มีความเพียรพยายาม มีความภาคภูมิใจ

3.7 กิจกรรมฉลาดกินฉลาดใช้ พัฒนาการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ เลือกบริโภค

3.8 กิจกรรมศิลปินนิกอ่าน พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว คำกลอนตามความสนใจ

3.9 กิจกรรมเพื่อนที่แสนดี การช่วยเหลือเพื่อนซึ่งกันและกัน ให้ผู้อื่นมีความสามารถพัฒนาตนเอง

3.10 กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม

3.11 กิจกรรมพิทักษ์ป่ารู้จักการออกกระเป๋ยพร้อมกันคิดและร่วมกันรักษา

3.12 กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน สร้างเสริมทักษะในการช่วยเหลือ มีความเมตตา กรุณา บำเพ็ญประโยชน์อยู่ร่วมกันได้ สำหรับกิจกรรมที่ทุกแห่งต้องจัดได้แก่ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และรักษาดินแดน

จันทรานี สงวนนาม (2545) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ได้ขึ้นอยู่แต่เฉพาะการสอนในห้องเรียนเท่านั้น กิจกรรมหลักสูตรเป็นวิธีช่วยพัฒนาคุณลักษณะและนิสัยใจคอผู้เรียนเป็นคนดี มีศีลธรรม มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตา กรุณา รักใคร่ กลมเกลียว สมัคสมานสามัคคีและมีวินัย มีภาวะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
2. กิจกรรมอาหารกลางวัน
3. กิจกรรมสหกรณ์
4. กิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
5. กิจกรรมแนะแนวทางการศึกษา
6. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
7. กิจกรรมห้องสมุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) หลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ โดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะกิจกรรมที่เสริมทุกวิชาในหลักสูตรการศึกษา วิธีทำแผนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน

ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การดำเนินการเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียนและกำหนดตามบริบทของสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์กรความรู้จากสาระการเรียนรู้ เป็นต้น
2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น
3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมประเภทบริการต่าง ๆ ฝึกการทำงานเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
5. การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบโดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์การประเมินผ่านช่วงชั้นอีกด้วย

มูฮัมหมัด เบ็ญญี่ (2546) ได้สรุปผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา ได้เสนอแนะว่า กิจกรรมนักเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดระบบและติดตาม การใช้งบประมาณที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ควรเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนต่อชุมชนและองค์กรภายนอกให้มากขึ้น ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ควรจัดทำเอกสารคู่มือปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้ชัดเจน ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดระบบงบประมาณตามความต้องการของบุคลากร ควรสรรหาบุคลากรทำหน้าที่การเงินและบัญชีโดยเฉพาะ

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2546) ได้เสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนเป็นการรักษาและส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของนักเรียนอาจเลือกใช้วิธี ดังต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมริเริ่มสร้างสรรค์ การวิจัยและการอบรมทางจริยธรรม
2. การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้งบประมาณ ยกย่องเชิดชูผู้ทำงานดีเด่น
3. การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ใช้สื่อประกอบการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ
4. การจัดบริการทางวัฒนธรรม เช่น การบริการห้องสมุด การแสดงนิทรรศการ การสาธิต
5. การอนุรักษ์ ทำนุบำรุงและฟื้นฟูวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งโบราณ
6. การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม การรักษาการเผยแพร่ประวัติศาสตร์
7. การเสริมสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเยี่ยมชั่งกันและกัน
8. การดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้ประชาชนเรียนรู้และมีส่วนร่วม

9. การปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน การปรับปรุงที่อาศัยการพัฒนาหมู่บ้าน

10. การรักษาเอกลักษณ์ของชาติ ให้มีกิจกรรมการรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

11. การดำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของวัฒนธรรมการสร้างมาตรฐานคุณธรรม การป้องกันเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านภาษา

ฉะนั้น กิจกรรมนักเรียนเป็นงานบริหารกิจการต่าง ๆ เพื่อการส่งเสริมสาระการเรียนรู้ให้มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาบุคลิกภาพ การสร้างประสบการณ์ในการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนคิดเองทำเองครุคอยให้คำปรึกษาเป็นหลักเพื่อให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ และควรคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมคุณธรรมให้กับผู้เรียนมีความกล้าแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์
2. การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีในประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา เช่น ยกย่องเชิดชูศิษย์เก่าที่มีการสร้างชื่อเสียงช่วยเหลือการศึกษา
3. การสร้างความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นสถานศึกษา
4. การสร้างจุดศูนย์รวมจิตใจของบุคลากรในสถานศึกษา เช่น อนุสรณ์ของผู้ให้กำเนิดหรือสิ่งที่ระลึกประจำสถาบัน
5. การสร้างระบบพี่ปกครองน้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลดูแลซึ่งกันและกัน เป็นรุ่นพี่รุ่นน้อง ผู้อาวุโส
6. การสร้างความรักผู้สอน ให้ศรัทธาและภาคภูมิใจในสถานศึกษา การจัดชมรมปฐมนิเทศ ปัจฉิมนิเทศ การจัดกีฬา
7. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเองยึดแบบแผนประเพณี สื่อสารกันเองให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การดำเนินการเพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกด้าน มีการจัดให้มีกิจกรรมนักเรียนตั้งแต่การให้นโยบายการนำเสนอ การดำเนินการ การติดตามและการประเมินผล โดยตั้งเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดความสำนึกด้วยตนเองให้ปฏิบัติเองโดยตรง นักเรียนต้องเป็นคนดีให้ได้ เพราะกิจกรรมเป็นส่วนเสริมที่สำคัญในหลักสูตรการสอนที่จะให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ รู้รักสามัคคีระหว่างกัน ในการจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นการสอนตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนดและจัดในกลุ่มสาระพัฒนาผู้เรียน

2.6 บริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่ตั้ง ถนนปทุมสัมพันธ์ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 2 จังหวัด คือ จังหวัด ปทุมธานี จำนวน 21 โรงเรียน 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี อำเภอลำลูกกา และอำเภอหนองเสือ และจังหวัดสระบุรี จำนวน 21 โรงเรียน 13 อำเภอ

ประกอบด้วย อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอหนองแซง อำเภอบ้านหมอ อำเภอดอนพุด อำเภอหนองโดน อำเภอพระพุทธบาท อำเภอเสาไห้ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอแก่งคอย อำเภอหนองแค อำเภอวิหารแดง อำเภอมวกเหล็ก อำเภอวังม่วง มีบริบทด้านการจัดการศึกษาดังนี้

2.6.1 วิสัยทัศน์ (VISION)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต4เป็นองค์กรธรรมาภิบาล ทันสมัย ยกระดับคุณภาพการมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย

2.6.2 พันธกิจ (MISSION)

1. พัฒนาการมัธยมศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยประชากรวัยเรียนมีคุณภาพระดับสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย
2. พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงมีคุณธรรม มีจริยธรรม
3. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่กลุ่มอาชีพเทียบเคียงมาตรฐานสากล
4. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและกระจายอำนาจตามหลักนิติบุคคล
5. ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาการจัดการมัธยมศึกษาที่เข้มแข็ง คำนึงมององค์กรสหม.4 ปทุมธานี-สระบุรีเป็นหนึ่งเดียว(Wholeness) และเป็นสังคมเปี่ยมสุข (Happiness Social)

2.6.3 เป้าประสงค์ (GOAL)

1. สร้างสรรค์นักเรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก(World Citizen) เป็นคนดีคนเก่งมีความสุขมีลักษณะความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักโฮเวิร์ดการ์ดเนอร์การสื่อสารสองภาษาล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่อสังคมโลก

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นคนดีมีจรรยาบรรณเป็นคนเก่งสอนอย่างมี

คุณภาพใช้ภาษาสื่อการสอนเป็นภาษาไทยคู่ภาษาอังกฤษยึดผู้เรียนเป็นสำคัญมีขวัญและกำลังใจผ่านการประเมินในระดับชาติ

3. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่กลุ่มอาชีพเพื่อการมีงานทำเทียบเคียงมาตรฐานสากล

4. สร้างองค์กรและโรงเรียนชั้นนำบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ TQA เป็นผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและใช้จัดการเรียนการสอน และผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

5. โรงเรียนมีปัจจัยพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานสากลมีการพัฒนาบรรยากาศสภาพแวดล้อมในองค์กรและโรงเรียนให้มีความสะอาดร่มรื่น สวยงาม อบอุ่น ปลอดภัยปลอดสารเสพติด

6. ระดมสรรพกำลังภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาจัดการเรียนรู้และร่วมพัฒนากับ

สถานศึกษาในระดับท้องถิ่นระดับภูมิภาคระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

2.6.4 ยุทธศาสตร์ พลิกระบบการจัดการมัธยมศึกษาและระบบการเรียนรู้ใหม่สู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ที่มีใช้มุ่งแต่ผสมสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติ การศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนามิติคุณภาพเก่ง 8 ประการตามหลักเฮอวาร์ด การ์ดเนอร์ ดังนี้

1. เก่งภาษาเก่งในการใช้ถ้อยคำมีความสามารถด้านการอ่านเขียนเช่นนักกฎหมาย นักเขียนนักหนังสือพิมพ์
2. เก่งตรรกะ-คณิตศาสตร์ มีความสามารถด้านตัวเลขและเหตุผลประดิษฐ์คิดค้น เช่น นักวิทยาศาสตร์บัญชีโปรแกรมเมอร์
3. เก่งมิติด้านการคิดรูปภาพมองเห็นต่าง ๆ ได้มากกว่าคนอื่นเขียนออกมาเป็นภาพได้ชัดเจน เช่น สถาปนิก ศิลปินวิศวกรช่างกลนักถ่ายภาพ
4. เก่งร่างกายการเคลื่อนไหวความสามารถด้านพลังกำลังความคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น นักกีฬานักประดิษฐ์หุ่นยนต์นักแสดงกายกรรม
5. เก่งดนตรีความสามารถและชื่นชมในเสียงทำนองจังหวะ ฟูไวต่อเสียงจับจังหวะ แยกเสียงเครื่องดนตรีได้ดีเช่นนักดนตรีนักประพันธ์เพลง
6. เก่งมนุษย์สัมพันธ์ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่นสังเกตและรับรู้อารมณ์ เช่น นักบริหาร ประสานงานนักไกลเกลี่ยและเป็นครูได้ดี
7. เก่งในการรู้จักใจของตนเองเป็นผู้ที่ประเมินและเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้ดี ชอบคิดไตร่ตรองชอบนั่งสมาธิ มีวินัยในตนเองสูงเช่นพระนักสอนศาสนานักแนะแนว
8. เก่งการเป็นนักธรรมชาติวิทยาการสังเกตสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติการจำแนกแยกแยะจัดหมวดหมู่สิ่งต่างๆรอบตัวเป็นผู้รักธรรมชาติเข้าใจธรรมชาติตระหนักในความสำเร็จของสิ่งแวดล้อมรอบตัว

GRAD VRU

ตารางที่ 2.1 แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดเล็ก)

ลำดับ ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน ครู (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)	หมายเหตุ
โรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดปทุมธานี					
1	สุนทรโรเมตตาประชาสรรค์	ลาดหลุม	12	138	
2	ชัยสิทธิवास"พัฒนสายบำรุง"	สามโคก	22	336	
รวม			34	474	
โรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระบุรี					
1	ดอนพุดวิทยา	ดอนพุด	18	290	
2	หนองโดนวิทยา	หนองโดน	16	161	
3	พระพุทธบาท "พลาณกุลวิทยา"	พระพุทธ	21	309	
4	สองคอนวิทยา	แก่งคอย	30	402	
5	ซับน้อยเหนือ	มวกเหล็ก	19	434	
6	วังม่วงวิทยาคม	วังม่วง	19	275	
รวม			123	1871	
รวมโรงเรียนขนาดเล็กทั้งสิ้น			157	2345	

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 (2555)

GRAD VRU

ตารางที่ 2.2 แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดกลาง)

ลำดับ ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวนครู (คน)	จำนวนนักเรียน (คน)	หมายเหตุ
โรงเรียนขนาดกลางจังหวัดปทุมธานี					
1	ปทุมธานี "นันทมนีบำรุง"	เมือง	56	831	
2	เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี	สามโคก	32	821	
3	บัวแก้วเกษร	ลาดหลุมแก้ว	39	754	
4	จุฬารณราชวิทยาลัยปทุมธานี	ลาดหลุมแก้ว	69	1005	
5	มัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร	ลำลูกกา	49	912	
รวม			245	4,323	
โรงเรียนขนาดกลางจังหวัดสระบุรี					
1	หนองแขงวิทยา	หนองแขง	36	642	
2	บ้านหมอ “ พัฒนานุกูล ”	บ้านหมอ	56	865	
3	สุธีวิทยา	พระพุทธบาท	56	1034	
4	โคกกระท้อนกิตติคุณวิทยา	เสาไห้	32	519	
5	บ้านท่ามะปรางวิทยา	แก่งคอย	27	513	
6	คชสิทธิ์กิตติคุณวิทยาคม	หนองแค	22	507	
7	หินกองวิทยาคม	หนองแค	41	686	
รวม			270	4,766	
รวมโรงเรียนขนาดกลางทั้งสิ้น			515	9,089	

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 (2555)

ตารางที่ 2.3 แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดใหญ่)

ลำดับ ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน ครู (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)	หมายเหตุ
โรงเรียนขนาดใหญ่ จังหวัดปทุมธานี					
1	คณะราษฎร์บำรุงปทุมธานี	เมือง	101	2,325	
2	หอวัง ปทุมธานี	เมือง	56	1,716	
3	วราชาทินัดตามาตุวิทยา	ลาดหลุมแก้ว	55	1,715	
4	ทีปังกรวิทยาพัฒน์	คลองหลวง	68	2,194	
5	สายปัญญารังสิต	ลำลูกกา	76	2,130	
6	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา	ลำลูกกา	81	2,319	
7	เทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี	ลำลูกกา	59	1,502	
8	นวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี	ลำลูกกา	81	2,209	
9	หนองเสือวิทยาคม	หนองเสือ	59	1,703	
รวม			636	17,813	

GRAD VRU

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน ครู (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)	หมายเหตุ
โรงเรียนขนาดใหญ่ จังหวัดสระบุรี					
1	สวนกุหลาบวิทยาลัยสระบุรี	เมืองสระบุรี	71	1,994	
2	เสาไห้ “ วิมลวิทยานุกูล ”	เสาไห้	112	2,868	
3	เทพศิรินทร์พุแค	เฉลิมพระ เกียรติ	69	2,044	
4	แก่งคอย	แก่งคอย	93	2,732	
5	หนองแค “ สรภกิจพิทยาคม ”	หนองแค	71	2,239	
6	ประเทียบวิทยาทาน	วิหารแดง	57	1,611	
7	มวกเหล็กวิทยา	มวกเหล็ก	68	1,600	
รวม			541	15,088	
รวมโรงเรียนขนาดใหญ่ทั้งสิ้น			1,177	32,901	

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 (2555)

GRAD VRU

ตารางที่ 2.4 แบบแสดงที่ตั้งและปริมาณงานของสถานศึกษาประกอบการวางแผนอัตรากำลัง
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2555 ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ)

ลำดับ ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน ครู (คน)	จำนวน นักเรียน (คน)	หมายเหตุ
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดปทุมธานี					
1	ปทุมวิไล	เมือง	136	3,677	
2	ธรรมศาสตร์คลองหลวง วิทยาคม	คลองหลวง	113	4,210	
3	สวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต	คลองหลวง	119	3,242	
4	ชัยบุรี	ชัยบุรี	116	3,110	
5	ชัยรัตน์	ชัยบุรี	119	3,306	
รวม			603	17,545	
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดสระบุรี					
1	สระบุรีวิทยาคม	เมืองสระบุรี	130	3,509	
รวม			130	3,509	
รวมโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษทั้งสิ้น			733	21,054	
รวมประชากรทั้งสิ้น			2,582	65,389	

GRAD VRU

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อเนก แท้สูงเนิน (2547) ได้ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความสะอาดและด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ความสะอาด และความประหยัด นักเรียนมีการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความประหยัด ด้านมีวินัยและด้านความสะอาดตามลำดับ

กำพล สิ้นันตา (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยให้แก่ นักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ครูที่รับผิดชอบมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยให้แก่ นักเรียน โดยมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุเลือกยุทธวิธีและวางแผนที่เหมาะสม ครูมีความรับผิดชอบ มีความรู้และมีประสบการณ์ในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยให้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองมีความเต็มใจต่อการมีส่วนร่วม มีเจตคติที่ดีต่อการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยให้แก่ นักเรียนและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมด้านวินัยให้แก่ นักเรียน แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองควรช่วยดูแลพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยของนักเรียนในขณะที่อยู่บ้านและประสานงานกับครูอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อครูจะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนและหาทางแก้ไขให้แก่ นักเรียนร่วมกัน แนวทางการมีส่วนร่วมของครู คือ ครูควรจัดสภาพโรงเรียน อาคารสถานที่และที่สำคัญคือตัวครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน

นงนุช เทศทอง (2547) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติคุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ การประหยัดและการมีระเบียบวินัย ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การปฏิบัติตามคุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง มีคุณธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเสียสละแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 3) การปฏิบัติตามคุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ที่เรียนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และคหกรรม มีคุณธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์และการมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความเสียสละและการประหยัดไม่แตกต่างกัน 4) การปฏิบัติตามคุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีคุณธรรมไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

อ่อนศรี ทองไพจิตร (2548) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเสียสละ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทน 2) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 ระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

เพ็ชรรัตน์ อิมินกุล (2548) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงตามระดับดังนี้ ด้านวินัยความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวมและด้านความประหยัด ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานครระหว่างผู้บริหารและครู พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสูงกว่าครูในภาพรวม และด้านวินัยความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ศรียุทธ มณีรัตน์ (2548) ได้ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) ด้านการบริหาร ด้านการสอนและการนิเทศ ด้านจัดกิจกรรม ด้านการประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดสภาพแวดล้อมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย สำหรับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนบ้านดู่ ได้มีแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเรียงตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นดังนี้

1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ควรจัดทำแผนพัฒนาสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมและปฏิบัติตามแผนได้อย่างมีคุณภาพ จัดระบบสาธารณูปโภค จัดภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้ดีและจัดทำป้ายเชิดชูเกียรตินักเรียนที่ประพฤติดี เป็นแบบอย่างที่ดีทางคุณธรรม จริยธรรม

2. ด้านการประเมินผลทางคุณธรรม จริยธรรม ควรใช้วิธีหลากหลายตามสภาพจริง มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการประเมินผลและกำหนดเข้าสู่โครงสร้างประเมินผลประจำปีของโรงเรียน

3. ด้านการบริหาร โรงเรียนควรกำหนดให้มีแผนพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อยและจัดทำแผนในปีต่อไป

4. ด้านการจัดกิจกรรม ควรมีการวางแผนมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบ เน้นการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ดีและยั่งยืนพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่และเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีของท้องถิ่น จัดประกวดมารยาทไทย ยกย่องชมเชย การปฏิบัติดีเป็นคนดีในสถานที่ต่าง ๆ และจัดกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านการสอนและการนิเทศ ควรมีการกำหนดเป้าหมายในแผนการสอนและการนิเทศด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างชัดเจน ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เชิญวิทยากรภายนอกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมมาสอน ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างและสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมทุกสาระการเรียนรู้และเน้นการปฏิบัติจริง

อภิชา แดงจำรูญ (2548) ได้ทำการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น สิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจนักเรียนได้มากที่สุดคือ นิทานและวีดิทัศน์ ตามลำดับ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามแนวการบริหารจิตเจริญปัญญา มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ให้เหมาะสมกับวัย โดยพบว่า หลังจากให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การกำหนดอิริยาบถย่อย การฟังธรรมและการร่วมกิจกรรมอื่น ๆ นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด เข้าใจเรื่องความดีความชั่ว สามารถควบคุมอารมณ์และมีสติสัมปชัญญะเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านการวางแผน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และการจัดอาคารสถานที่ ไม่พบว่ามีปัญหาแต่อย่างใด สำหรับการรับรู้และความเข้าใจของนักเรียนนั้นพบว่า นักเรียนตระหนักดีว่ากิจกรรมที่จัดขึ้น มีประโยชน์ต่อตนเอง ที่สำคัญช่วยให้นักเรียนมีภาวะทางอารมณ์และสติปัญญาที่ดีขึ้น

พิชัย นาวรรัตน์วิทยา (2549) ได้ศึกษาคุณธรรมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตไผ่ธูณพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตไผ่ธูณพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี ความเมตตากรุณา การตรงต่อเวลา ความยุติธรรม และความเสียสละ อยู่ในระดับมาก ส่วนความประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความอดทนและความใฝ่รู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ชูเพียร คำสำราญ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมอิสลามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับคุณธรรม จริยธรรมอิสลามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ด้านความอดทน ด้านความเมตตา ด้านการให้อภัย และโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคุณธรรม จริยธรรมด้านความบริสุทธิ์ใจและความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน อยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบคุณธรรม จริยธรรมอิสลามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามจังหวัดที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านความเมตตา ความบริสุทธิ์ใจ และด้านความให้อภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคุณธรรม จริยธรรมด้านความอดทนและโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า จังหวัดที่ตั้งและขนาดโรงเรียนร่วมส่งผลคุณธรรม จริยธรรม ด้านความอดทน และคุณธรรมจริยธรรมโดยรวม

ไทยภูษา สุวรรณพันธ์ (2550) ได้ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัดโคกท่าเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัดโคกท่าเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละและความอดทน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

โอภาส อินโสม (2552) ได้ศึกษา เรื่อง การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายการเรียนรู้พนา อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการพึ่งตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก

ชัชวาลย์ พรหมเทศน์ (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์กับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 1 พบว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติตามคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก กับการปฏิบัติตามคุณธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมบุรณ์ บุญเชิด (2551) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวม มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่ส่งเสริมมากในลำดับแรก ได้แก่ ด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข รองลงมา คือ ด้านความขยัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับมากเท่ากับด้านความซื่อสัตย์และด้านความสามัคคี สำหรับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่าเฉลี่ยระดับมากในลำดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมด้านความประหยัด

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 42 โรงเรียน จำนวน 2,582 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดย การเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วาโร เฟ็งสวีสดี, 2549) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังนี้

1) แยกขนาดของโรงเรียน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) มีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ของการสุ่ม และมีจังหวัดเป็นชั้นรองของแต่ละขนาด การสุ่มใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ในแต่ละจังหวัด ได้โรงเรียนแต่ละขนาดดังนี้ ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 6 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 16 โรงเรียน และ ขนาดกลางและขนาดเล็ก จำนวน 20 โรงเรียน

2) สุ่มตัวอย่างแต่ละขนาดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใส่คืน ดังนี้

โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วย

จังหวัดปทุมธานี จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนปทุมธานี "นันทมนิบำรุง" 2) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี 3) โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยปทุมธานี และ 4) โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร

จังหวัดสระบุรี จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสองคอนวิทยา 2) โรงเรียนชัยน้อยเหนือ 3) โรงเรียนหนองแขงวิทยา 4) โรงเรียนบ้านหม้อ "พัฒนานุกุล" 5) โรงเรียนสุวีวิทยา 6) โรงเรียนคสิห์ธีรศักดิ์ศึกษาศาสตร์ และ 7) โรงเรียนหินกองวิทยาคม

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย

จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี 2) โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี 3) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา 4) โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี และ 5) โรงเรียนหนองเสือวิทยาคม

จังหวัดสระบุรี จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยสระบุรี 2) โรงเรียนเส้าไห้ “ วิมลวิทยานุกูล ” 3) โรงเรียนประเทียบวิทยาทาน และ 4) โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วย

จังหวัดปทุมธานี 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนปทุมวิไล 2) โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม และ 3) โรงเรียนธัญบุรี

จังหวัดสระบุรี 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็ก-กลาง	11	672	87
ขนาดใหญ่	9	1,177	153
ขนาดใหญ่พิเศษ	4	733	95
รวม	24	2,582	335

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ และขนาดโรงเรียนที่สังกัด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

5	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

3.3.1 สร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.4.1.1 ศึกษา รวบรวมข้อมูลรายละเอียดของเนื้อหา จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการคุณธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.4.1.2 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถาม โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก แล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม

3.4.1.3 จัดทำแบบสอบถามตามตัวแปรและขอบข่ายของเนื้อหา

3.3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำไปเสนอต่อประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์และกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้มีความตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด

3.3.3 นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.3.4 นำแบบสอบถามจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญตามข้อ 3 มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง (Item – Objective Congruence Index : IOC) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และเพื่อให้ปรับปรุงแก้ไข จากการวิเคราะห์พบว่าแต่ละข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 -1.00

3.3.5 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามแบบคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการผู้ควบคุมภาคนิพนธ์ แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่ไม่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ได้ความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.87 และความเชื่อมั่นในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านความขยัน	มีค่าความเชื่อมั่น	0.87
2. ด้านความประหยัด	มีค่าความเชื่อมั่น	0.87
3. ด้านความซื่อสัตย์	มีค่าความเชื่อมั่น	0.86
4. ด้านความมีวินัย	มีค่าความเชื่อมั่น	0.87
5. ด้านความสุภาพ	มีค่าความเชื่อมั่น	0.86
6. ด้านความสะอาด	มีค่าความเชื่อมั่น	0.86
7. ด้านความสามัคคี	มีค่าความเชื่อมั่น	0.87
8. ด้านความมีน้ำใจ	มีค่าความเชื่อมั่น	0.87

3.3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองและแก้ไขแล้ว เสนอคณะกรรมการควบคุม ภาคนิพนธ์ เป็นครั้งสุดท้าย และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการ วิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำนวน 335 คน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

3.4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.4.3 ผู้วิจัยประสานติดตามขอรับแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.4.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและคัดเลือกไว้เฉพาะ ฉบับที่สมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

3.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบจากแบบสอบถามที่นำมาทำการวิเคราะห์ ตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) แล้วหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็น รายข้อโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละของแบบสอบถามแต่ละรายการแล้วนำไปแปลค่าโดยเทียบเกณฑ์ การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แปลความว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แปลความว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แปลความว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แปลความว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แปลความว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับ
น้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ
นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกขนาดของโรงเรียน
นำเสนอในรูปแบบตาราง

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าความถี่และ
ค่าร้อยละจากข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ตอนที่ 1
- 2) หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแบบสอบถามตอนที่ 2 การแปล
ความหมายคะแนนได้ใช้เกณฑ์กำหนดค่าคะแนนตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)
- 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยใช้การวิเคราะห์ F - test และเมื่อพบความ
แตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Seheffe' test)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

- 3.6.1 สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย
 1. ค่าร้อยละ (Percentage)
 2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
 3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 3.6.2 สถิติเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ ใช้สถิติการทดสอบค่า F - test

GRAD VRU

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกขนาดของโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 335 ชุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอนำเสนอโดยแบ่งเป็นตอน ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ ที (t - test)
df	แทน	ค่าระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (F-distribution)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ข้อมูลแสดงระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยยึดกรอบคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน 8 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคีและมีน้ำใจ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามขนาดของโรงเรียน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ในตอนนี้เป็นวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ดังปรากฏในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สถานภาพ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 335)		ลำดับที่
	คน	ร้อยละ	
ขนาดโรงเรียน			
ขนาดเล็กและขนาดกลาง	87	26.0	3
ขนาดใหญ่	153	45.7	1
ขนาดใหญ่พิเศษ	95	28.3	2
รวม	335	100.0	

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตอบแบบสอบถามเป็นครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 และครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4

ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามบทบาทการส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน 8 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในภาพรวมและเป็นรายด้าน โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแสดงระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ดังปรากฏในตารางที่ 4.2 – 4.9

GRAD VRU

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านความซื่อสัตย์	4.07	0.48	มาก
2. ด้านความซื่อสัตย์	3.91	0.67	มาก
3. ด้านความซื่อสัตย์	3.94	0.59	มาก
4. ด้านความมีวินัย	4.19	0.58	มาก
5. ด้านความสุภาพ	4.10	0.66	มาก
6. ด้านความสะอาด	4.10	0.66	มาก
7. ด้านความสามัคคี	4.44	0.53	มาก
8. ด้านความมีน้ำใจ	3.91	0.79	มาก
รวม	4.08	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.53) และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.67) และด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.79)

GRAD VRU

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความซื่อสัตย์โดยรวมและรายชื่อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ให้นักเรียน	4.07	0.64	มาก
2. ผู้บริหารมอบหมายนโยบายให้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน เขียนและค้นคว้า	4.09	0.55	มาก
3. ผู้บริหารจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความตรงต่อเวลา ไม่ขาดเรียน ไม่มาสาย	4.09	0.65	มาก
4. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนอย่างเหมาะสม	4.01	0.63	มาก
5. ผู้บริหารมอบหมายนโยบายและมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักทำงานช่วยเหลือในกิจกรรมของโรงเรียน	4.13	0.62	มาก
รวม	4.07	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความซื่อสัตย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 5. ผู้บริหารมอบหมายนโยบายและมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักทำงานช่วยเหลือในกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.62) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 4. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.63)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความประหยัดโดยรวมและรายข้อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารจัดกิจกรรมขยะรีไซเคิลเพื่อส่งเสริมความประหยัดให้นักเรียน	3.89	0.83	มาก
2. ผู้บริหารจัดโครงการธนาคารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเก็บออมและรู้จักความประหยัด	3.94	1.09	มาก
3. ผู้บริหารจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ซื้อของใช้ในราคาถูกและเป็นการประหยัด	4.06	0.81	มาก
4. ผู้บริหารจัดกิจกรรมตลาดนัดสินค้าราคาถูกเพื่อส่งเสริมความประหยัด	3.71	1.06	มาก
5. ผู้บริหารปลุกฝังให้นักเรียนปิดน้ำ-ไฟฟ้าทุกครั้งก่อนออกจากห้องเรียนเพื่อช่วยกันประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ	4.26	0.77	มาก
6. ผู้บริหารให้จัดทำโครงการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนใช้และไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	3.63	0.89	มาก
รวม	3.91	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความประหยัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 5. ผู้บริหารปลุกฝังให้นักเรียนปิดน้ำ-ไฟฟ้าทุกครั้งก่อนออกจากห้องเรียนเพื่อช่วยกันประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.77) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 6. ผู้บริหารให้จัดทำโครงการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนใช้และไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.89)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความซื่อสัตย์โดยรวมและรายข้อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ด้านความซื่อสัตย์ให้แก่นักเรียน	4.08	0.74	มาก
2. ผู้บริหารจัดให้มีสถานักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนต่อ หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์	4.03	0.69	มาก
3. ผู้บริหารจัดให้มีสารวัตรนักเรียน ในโรงเรียนเพื่อให้การดูแล นักเรียนทั่วถึงและปฏิบัติตนด้วย ความซื่อสัตย์	3.83	0.93	มาก
4. ผู้บริหารประกาศเชิดชูเกียรติ นักเรียนที่มีคุณธรรมความ ซื่อสัตย์และจัดบอร์ดแสดงเป็น แบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่นๆ	4.09	0.72	มาก
5. ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการ แสดงละครเวทีเกี่ยวกับความ ซื่อสัตย์ ความเสียสละเพื่อให้เป็น แบบอย่างแก่นักเรียน	3.63	0.93	มาก

GRAD VRU

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
6. ผู้บริหารมีนโยบายจัดทำ ประกาศนียบัตรให้กับนักเรียนที่ ช่วยเหลืองานโรงเรียนด้วยความ เต็มใจเป็นรางวัลแก่ผู้มีจิต สาธารณะ	4.02	0.93	มาก
รวม	3.94	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มี
คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4. ผู้บริหารประกาศเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรมความซื่อสัตย์และ
จัดบอร์ดแสดงเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่นๆ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.72) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ย
ต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 5. ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการแสดงละครเวทีเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ความเสียสละ
เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.93)

LONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
ในพระบรมราชูปถัมภ์
GRAD VRU

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความมีวินัยโดยรวมและรายข้อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดแทรกความรู้ด้านวินัยให้แก่ผู้เรียน	4.13	0.64	มาก
2. ผู้บริหารบริหารจัดการโครงสร้างการบริหารเพื่อส่งเสริมวินัยให้กับผู้เรียน	4.16	0.64	มาก
3. ผู้บริหารวางแผนการดำเนินงานในการส่งเสริมวินัยให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.15	0.76	มาก
4. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาด้านวินัยให้กับผู้เรียน	4.29	0.70	มาก
5. ผู้บริหารจัดทำเอกสารแนะนำกฎ ระเบียบและการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างชัดเจน	4.27	0.72	มาก
รวม	4.19	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาด้านวินัยให้กับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.70) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 1. ผู้บริหารจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดแทรกความรู้ด้านวินัยให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสุภาพโดยรวมและรายข้อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสุภาพเรียบร้อยและการเป็นผู้มีสัมมาคารวะให้นักเรียน	4.37	0.73	มาก
2. ผู้บริหารจัดกิจกรรมอบรมและประกวดมารยาทไทยให้นักเรียน	3.74	0.94	มาก
3. ผู้บริหารจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้อง สุภาพเรียบร้อยถูกกาลเทศะ	4.24	0.80	มาก
4. ผู้บริหารจัดกิจกรรมประกาศเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีความสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ	3.90	0.96	มาก
5. ผู้บริหารจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมให้นักเรียนอย่างเหมาะสม	4.30	0.70	มาก
รวม	4.10	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสุภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสุภาพเรียบร้อยและการเป็นผู้มีสัมมาคารวะให้นักเรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.73) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 2. ผู้บริหารจัดกิจกรรมอบรมและประกวดมารยาทไทยให้นักเรียน ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.94)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสะอาดโดยรวมและรายข้อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสะอาดให้แก่นักเรียน	4.28	0.66	มาก
2. ผู้บริหารจัดกิจกรรม 5 ส ในโรงเรียน	4.06	0.79	มาก
3. ผู้บริหารจัดกิจกรรมประกวดห้องเรียนสะอาด	3.97	1.01	มาก
4. ผู้บริหารจัดแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบรักษาความสะอาดเป็นกลุ่มสีของนักเรียน	4.18	0.85	มาก
5. ผู้บริหารมีการจัดทำป้ายรณรงค์การทิ้งขยะให้ถูกที่	4.04	0.89	มาก
รวม	4.10	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสะอาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสะอาดให้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.66) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 3. ผู้บริหารจัดกิจกรรมประกวดห้องเรียนสะอาด ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 1.01)

GRAD VRU

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสามัคคีโดยรวมและรายข้อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสามัคคีการทำงานเป็นทีมช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย	4.15	0.79	มาก
2. ผู้บริหารจัดกิจกรรมกีฬาโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความสามัคคีให้กับนักเรียนได้รู้จักการรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย	4.51	0.63	มากที่สุด
3. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักบทบาทของตน	4.46	0.66	มาก
4. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนและสภานักเรียนเพื่อฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	4.50	0.60	มาก
5. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	4.60	0.62	มากที่สุด
รวม	4.44	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความสามัคคี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 5. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.62) และ

ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 1. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสามัคคีการทำงาน เป็นทีมช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.79)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความมีน้ำใจโดยรวมและรายข้อ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารจัดทำโครงการที่ช่วย น้องขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนรู้จักการให้และการ แบ่งปันกัน	3.96	0.92	มาก
2. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรม ธนาคารความดีให้นักเรียนได้ฝาก ความดีต่าง ๆ ที่ทำเช่น การ เสียสละสิ่งของ การเป็นอาสา ช่วยงานของโรงเรียนและชุมชน	3.80	1.11	มาก
3. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมให้ นักเรียนร่วมกันบริจาคสิ่งของแก่ ผู้ประสบภัยและผู้ด้อยโอกาสใน โอกาสต่าง ๆ	3.99	0.94	มาก

GRAD VRU

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	n = 335		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
4. ผู้บริหารมีนโยบายประกาศเชิดชู เกียรติให้กับนักเรียนที่ทำ ประโยชน์หรือสิ่งดีงามให้แก่ โรงเรียนและชุมชน	4.05	0.80	มาก
5. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรม ประกวดนักเรียนเป็นผู้อาสาทำ ประโยชน์ ช่วยเหลือเพื่อน/ครู/ ผู้ปกครอง ด้วยความเต็มใจ	3.79	0.96	มาก
รวม	3.91	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านความมีน้ำใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 4. ผู้บริหารมีนโยบายประกาศเชิดชูเกียรติให้กับนักเรียนที่ทำประโยชน์หรือสิ่งดีงามให้แก่โรงเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.80) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 5. ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมประกวดนักเรียนเป็นผู้อาสาทำประโยชน์ ช่วยเหลือเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง ด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.96)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ดังปรากฏในตารางที่ 4.11 – 4.13

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

บทบาท ของ ผู้บริหาร ในการ ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	ขนาดโรงเรียน									F	Sig.
	ขนาดเล็กและขนาด กลาง			ขนาดใหญ่			ขนาดใหญ่พิเศษ				
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. ด้าน ความ ขยัน	3.93	0.36	มาก	4.09	0.57	มาก	4.20	0.37	มาก	8.98*	0.00
2. ด้าน ความ ประหยัด	3.54	0.55	มาก	3.97	0.68	มาก	4.17	0.58	มาก	26.38*	0.00
3. ด้าน ความ ซื่อสัตย์	3.63	0.54	มาก	4.03	0.61	มาก	4.09	0.48	มาก	18.64*	0.00
4. ด้าน ความ มีวินัย	3.98	0.56	มาก	4.17	0.61	มาก	4.42	0.48	มาก	13.45*	0.00
5. ด้าน ความ สุภาพ	3.99	0.68	มาก	4.03	0.69	มาก	4.32	0.57	มาก	7.46*	0.00
6. ด้าน ความ สะอาด	3.64	0.67	มาก	4.29	0.64	มาก	4.22	0.46	มาก	34.73*	0.00

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

บทบาท ของ ผู้บริหาร ในการ ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	ขนาดโรงเรียน									F	Sig.
	ขนาดเล็กและขนาด กลาง			ขนาดใหญ่			ขนาดใหญ่พิเศษ				
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
7. ด้าน ความ สามัคคี	4.34	0.59	มาก	4.48	0.56	มาก	4.47	0.41	มาก	219	0.11
8. ด้าน ความ มีน้ำใจ	3.40	0.85	ปาน กลาง	4.01	0.73	มาก	4.23	0.60	มาก	31.72*	0.00
รวม	3.80	0.49	มาก	4.13	0.51	มาก	4.26	0.35	มาก	23.64 *	0.00

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กและกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความมีน้ำใจ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.85)

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.51) และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความประหยัด ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.68)

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.35) และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.41) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.48)

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาดและด้านความมีน้ำใจ มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านความสามัคคี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความขยัน	ระหว่างกลุ่ม	4.06	2	2.02	8.98*	.00
	ภายในกลุ่ม	75.02	332	.22		
	รวม	79.08	334			
2. ด้านความประหยัด	ระหว่างกลุ่ม	20.62	2	10.31	26.38*	.00
	ภายในกลุ่ม	129.76	332	.39		
	รวม	150.38	334			
3. ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	11.98	2	5.98	18.64*	.00
	ภายในกลุ่ม	106.62	332	.32		
	รวม	118.60	334			
4. ด้านความมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม	8.69	2	4.34	13.45*	.00
	ภายในกลุ่ม	107.26	332	.32		
	รวม	115.95	334			

GRAD VRU

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
5. ด้านความสุภาพ	ระหว่างกลุ่ม	6.44	2	3.22	7.46*	.00
	ภายในกลุ่ม	143.27	332	.43		
	รวม	149.71	334			
6. ด้านความสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	25.61	2	12.80	34.73*	.00
	ภายในกลุ่ม	122.37	332	.36		
	รวม	147.98	334			
7. ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	1.25	2	.62	2.19	.11
	ภายในกลุ่ม	93.98	332	.28		
	รวม	95.23	335			
8. ด้านความมีน้ำใจ	ระหว่างกลุ่ม	34.03	2	17.01	31.72*	.00
	ภายในกลุ่ม	178.04	332	.53		
	รวม	212.07	334			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	10.59	2	5.29	23.64*	.00
	ภายในกลุ่ม	74.36	332	.22		
	รวม	84.95	334			

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่าโรงเรียนที่ต่างขนาดกันครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจะทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยรายคู่ตามบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ตามวิธีการของเซฟเฟ

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม		\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
			ขนาดเล็กและขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
			3.90	4.09	4.20
1. ชยัน	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.90	-	0.19*	.030*
	ขนาดใหญ่	4.09	-	-	0.11
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.20	-	-	-
2. ประหยัด	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.51	3.51	3.97	4.17
	ขนาดใหญ่	3.97	-	0.46*	0.66*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.17	-	-	-
3. ซื่อสัตย์	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.63	3.63	4.03	4.09
	ขนาดใหญ่	4.03	-	0.40*	0.46*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.09	-	-	0.06
4. มีวินัย	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.98	3.98	4.17	4.42
	ขนาดใหญ่	4.17	-	0.19*	0.44*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.42	-	-	0.25*
5. สุภาพ	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.99	3.99	4.03	4.32
	ขนาดใหญ่	4.03	-	0.04	0.33*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.32	-	-	0.29*
6. สะอาด	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.64	3.64	4.29	4.22
	ขนาดใหญ่	4.29	-	0.65*	0.58*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.22	-	-	0.07

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม		\bar{X}	ขนาดโรงเรียน		
			ขนาดเล็กและ ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่ พิเศษ
			3.40	4.01	4.23
8. มีน้ำใจ	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.40	-	0.61*	0.83*
	ขนาดใหญ่	4.01	-	-	0.22
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.23	-	-	-
รวม	ขนาดเล็กและขนาดกลาง	3.80	3.80	4.13	4.26
	ขนาดใหญ่	4.13	-	0.33*	0.46*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.26	-	-	-

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความขยัน ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนด้านความขยัน แตกต่างกัน 2 คู่ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความประหยัด ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนด้านความประหยัด แตกต่างกัน 2 คู่ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความซื่อสัตย์ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน แตกต่างกัน 2 คู่ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความมีวินัย ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนด้านความมีวินัย แตกต่างกัน 3 คู่ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่า

โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความสุภาพ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนด้านความสุภาพ แตกต่างกัน 2 คู่ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความสะอาด ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนด้านความสะอาด แตกต่างกัน 2 คู่ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านความมีน้ำใจ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนด้านความมีน้ำใจ แตกต่างกัน 2 คู่ คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยในบทนี้ เป็นการสรุปให้เห็นในภาพรวมของการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยและได้ผลดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

5.2 สมมติฐานของการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 แตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน

5.3 ขอบเขตของการวิจัย

5.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 42 โรงเรียน จำนวน 2,582 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4, 2555)

5.3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดย การเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วาโร เฟ็งส์วส์ดี, 2549) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

5.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

5.3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดโรงเรียน

5.3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ 8 ประการ ดังนี้ 1. ขยัน 2. ประหยัด 3. ซื่อสัตย์ 4. มีวินัย 5. สุภาพ 6. สะอาด 7. สามัคคี และ 8. มีน้ำใจ

5.4 สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 335 คน เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.8 และเป็นครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 45.7 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.4.1 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามัคคี และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความสามัคคีและด้านความมีน้ำใจ

5.4.1.1 ด้านความขยัน บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมอบหมายนโยบายและมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักทำงานช่วยเหลือในกิจกรรมของโรงเรียนและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนอย่างเหมาะสม

5.4.1.2 ด้านความประหยัด บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารปลูกฝังให้นักเรียนปิดน้ำ-ไฟฟ้าทุกครั้งก่อนออกจากห้องเรียนเพื่อช่วยกันประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารให้จัดทำโครงการทำบุญชื้อรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนใช้และไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

5.4.1.3 ด้านความซื่อสัตย์ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารประกาศเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรมความซื่อสัตย์และจัดบอร์ดแสดงเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่นๆ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการแสดงละครเวทีเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเสียสละเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน

5.4.1.4 ด้านความมีวินัย บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาด้านวินัยให้กับนักเรียนและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดแทรกความรู้ด้านวินัยแก่นักเรียน

5.4.1.5 ด้านความสุภาพ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างด้านความสุภาพเรียบร้อยและการเป็นผู้มีสัมมาคารวะให้แก่นักเรียนและข้อที่มีคะแนน เฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดกิจกรรมอบรมและประกวดมารยาทไทยให้กับนักเรียน

5.4.1.6 ด้านความสะอาด บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างด้านความสะอาดให้แก่เรียนและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัด กิจกรรมประกวดห้องเรียนสะอาด

5.4.1.7 ด้านความสามัคคี บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมี การจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ รู้จักการ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความ สามัคคีการทำงานเป็นทีมช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย

5.4.1.8 ด้านความมีน้ำใจ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีนโยบาย ประกาศเชิดชูเกียรติให้กับนักเรียนที่ทำประโยชน์หรือสิ่งดีงามให้แก่โรงเรียนและชุมชน และข้อที่มี คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมประกวดนักเรียนเป็นผู้อาสาทำประโยชน์ ช่วยเหลือ เพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง ด้วยความเต็มใจ

5.4.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลปรากฏดังนี้

5.4.2.1 การเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียน พบว่า ครูที่อยู่โรงเรียนขนาดต่างกันมี ความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ยกเว้นด้านความสามัคคี ไม่แตกต่างกัน

5.5 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัย นำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.5.1 ครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านความสามัคคี ด้านความมีวินัย ด้านความ

สุขภาพ ด้านความสะอาด ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความประหยัดและด้านความมีน้ำใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนได้ตระหนักและส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความรู้ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สะอาด สุภาพ สามัคคีและมีน้ำใจ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ในปี 2550 โดยมุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ นำมาปรับยุทธศาสตร์กิจพอเพียง ได้กำหนดคุณธรรม 8 ด้านให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวาล พรหมเทศน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์กับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1 พบว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ จวน พงษ์จุมพล (2550) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อนักเรียน ในสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรงและด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

5.5.2 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

5.5.2.1 การเปรียบเทียบตามขนาดโรงเรียน พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กนั้นมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ เรื่อง เช่น เรื่องของงบประมาณที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อสื่อ นวัตกรรมใหม่ ๆ และค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน เรื่องของบุคลากรที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรที่จะรับผิดชอบและดูแลการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างทั่วถึง เรื่องของวัฒนธรรมองค์กรที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีการมอบหมายงานและการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบและบังคับบัญชา ซึ่งจากเหตุผลที่กล่าวมาชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเทือง เลื่อนใส (2548) ได้กล่าวถึง ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้ง

โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาในการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้านและงานวิจัยของจวน พงษ์จุมพล (2550) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารแลครูในสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อนักเรียนในโรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อนักเรียนมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศวิณี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2548) ได้ศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้แก่ นักเรียน ระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียนทุกด้านไม่แตกต่างกัน

5.6 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.6.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ด้านความประหยัดและด้านความมีน้ำใจมีระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียน ด้านความประหยัดและด้านความมีน้ำใจให้มากขึ้น

5.6.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมต่อนักเรียนให้เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับโรงเรียนขนาดใหญ่

5.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.7.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

5.7.2 ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2543). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ. (2543). แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.)
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). 8 คุณธรรมพื้นฐาน. (โปสเตอร์).
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุ สภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กำพล สิ้นันตา. (2547). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนบ้านหัวดอยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- กำแหง จิตตะมาก. (2548). การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกียรติคุณ สิทธิชัย. (2545). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้. ชลบุรี: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคใต้.
- เกื้อกุล รัตโนภาส. (2537). บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามทัศนะของผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. คู่มือ “โครงการเยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง” ปี 2549. กรุงเทพฯ: 2549.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2550). คู่มือ “ค่ายคุณธรรมนำความรู้ สู้สังคมสมานฉันท์” สำหรับเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาภาคฤดูร้อน.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2547). แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2546). **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาสำหรับ
หน่วยงานการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จวน พงษ์จุมพล. (2550). **สภาพการปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึง
ประสงค์ต่อนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- จำรัส บานเย็น. (2551). **การศึกษาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จุฑาทวี วรรณวิเศษ และคนอื่นๆ. (2542). **สภาพการส่งเสริมจริยศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตาม
ทัศนะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก**.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชัชวาลย์ พรหมเทศน์. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
ที่พึงประสงค์กับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาศกนคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชูเพียรย์ คำสำราญ. (2549). **คุณธรรม จริยธรรมอิสลามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาใน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา
นราธิวาส**. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ดวงเดือน พันธุ์นาวิน. (2545). **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและพัฒนาบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา แคมมณี. (2541). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**.
กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์ฯ.
- ไไทยญา สุวรรณพันธ์. (2550). **ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียน
อนุบาลวัดโคกท่าเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี**. การค้นคว้าอิสระ
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- นิภาวรรณ เพ็ญจันทร์. (2551). **สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8
ประการของครูปฐมวัย สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มบูรพา**. การค้นคว้าอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2543). **แนวทางการปฏิรูปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ประเทือง เลื่อนมโส. (2548). ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาการเสด็จ เขต 2. วิทยาลัยนพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประเวศ ะสี. (2550). ความเป็นมนุษย์กับการเข้าถึงสิ่งสูงสุด ความจริง ความงาม ความดี.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ กรีน – ปัญญาญาณ.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ.ปยุตโต). (2549). ชีวิตที่สมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ระฆังทอง.
- พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แอสโซซิเอตส์ จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตโต). (ม.ป.ป.) พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา
และสถาบันบันลือธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. นนทบุรี: กรมอนามัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ.ปยุตโต). (2553). รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล. กรุงเทพฯ: บริษัท
พิมพ์สวยจำกัด..
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2547). รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.)
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.
(2546) กรุงเทพฯ: องค์การขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พิชัย นาวรัตน์วิทยา. (2549). คุณธรรมของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็น
ของครูในสหวิทยาเขตไม่อรุณพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1.
การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ชรรัตน์ อิมินกุล. (2548). การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยนพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2542). ความรู้คู่คุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัส สานะอะ. (2550). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา. วิทยาลัยนพนธ์
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- โยธิน จันทร์สว่าง. (2552). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. การค้นคว้าอิสระ
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วิชัย ต้นศิริ. (2549). **อุดมการณ์ทางการศึกษา ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีทูล มณีรัตน์. (2548). **การส่งเสริมจริยธรรมของโรงเรียนบ้านดู่ (สหราษฎร์พัฒนาการ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเชียงราย.**
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). **แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2547). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 5.** กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์.
- สมนึก เรืองศรี. (2553). **แนวทางพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.**
- สมบูรณ์ บุญเชิด. (2551). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเชียงราย.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **ตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). **รายงานการศึกษาวิจัยการศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: สุวรรณอักษร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **การประชุมทางวิชาการ การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552-2561**. กรุงเทพฯ: กลุ่มนโยบายเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน สำนักงานนโยบายด้านการศึกษา มหภาคสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.

- อเนก แท้สูงเนิน. (2547). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความสะอาดและ ด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัด นครราชสีมา. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิชา แดงจำรูญ. (2548). การศึกษาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ่อนศรี ทองไพจิตร. (2548). คุณธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัญชลี มาพันธ์. (2552). รายงานการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนสู่การ เป็นคนดีของสังคม. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- โอภาส อินโสม. (2552). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายการเรียนรู้ พนา อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ. ภาคนิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Good, Carter V. (1998). *Dictionary of Education*. 6rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Lowe, Mershele G. (1999). *Value Orientation Counseling and Psycho Therapy*. Boston: The Central Press.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

GRAD VRU

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช่อเพชร เป้าเงิน ประธานหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. ดร.สมร ปาโท ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย
ปทุมธานี
3. นายประสงค์ สุบรรณพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
พัฒนาการปทุมธานี

GRAD VRU

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

GRAD VRU

ที่ ศธ ๐๕๕๑.๑๒/ ๑๑๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์
จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

๙ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔

ด้วยนางสาวกุหลาบ พิมพ์ลอย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๕๓B๗๔๖๕๐๓๑๗ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔” โดยมี อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการเก็บข้อมูลในการสอบถามท่านเพื่อประกอบการทำภาคนิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้หน่วยงานของท่านทดลองใช้เครื่องมือวิจัย ให้แก่นางสาวกุหลาบ พิมพ์ลอย มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณล่วงหน้า มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรฉนิภะ ศิริโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ที่ ศธ ๐๕๕๑.๑๒/ ๖๖๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์
จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

๑๗ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนธัญรัตน์

ด้วยนางสาวกุหลาบ พิมพ์ลอย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๕๓B๕๔๖๕๐๓๑๗ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔” โดยมี อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการเก็บข้อมูล เพื่อประกอบการทำภาคนิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย ให้แก่นางสาวกุหลาบ พิมพ์ลอย มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณล่วงหน้า มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษฐ์ ศิริโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐- ๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ภาคผนวก ค
ดัชนีความสอดคล้อง

GRAD VRU

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการกับข้อความของผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ข้อความที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	0	1	0.67	ใช้ได้
6	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	0	0	0.67	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
13	+1	0	+1	0	0.67	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	0	+1	2	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อคำถามที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
25	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
33	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
35	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
37	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39	+1	+1	0	1	0.67	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
41	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
42	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

GRAD VRU

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

GRAD VRU

แบบสอบถาม

เรื่อง

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4
3. แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ท่านสามารถตอบได้อย่างอิสระตามความเป็นจริง คำตอบที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่สุดจะช่วยให้รายงานการวิจัยครั้งนี้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. ในการตอบแบบสอบถามขอได้โปรดตอบทุกตอนและทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์และครบถ้วนในการเสนอผลการวิจัย
5. ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจะเก็บเป็นความลับและใช้เฉพาะในขอบเขตทางวิชาการเพื่อการวิจัยเท่านั้นและไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือสถานศึกษาของท่านแต่อย่างใด
6. เมื่อตอบแบบสอบถามครบถ้วนแล้ว ขอความกรุณาได้นำส่งฝ่ายธุรการโรงเรียนของท่าน

ขอขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามนี้

นางสาวกัญลา ปิมพ์ลอย

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

3. ขนาดโรงเรียนที่ท่านสังกัด

ขนาดเล็ก-กลาง (จำนวนนักเรียน 0 - 1,499 คน)

ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 1,500 - 2,499 คน)

ขนาดใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป)

GRAD VRU

ตอนที่ 2

แบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

คำชี้แจง เมื่ออ่านคำถามแต่ละข้อแล้ว ให้พิจารณาคำตอบในแต่ละข้อที่อยู่ทางขวามือของท่านที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษาของท่านที่เป็นภาพรวม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับตามเกณฑ์ ดังนี้

5	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขอให้ท่านโปรดตอบข้อความทุกข้อด้วยตัวท่านเอง

GRAD VRU

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านความขยัน						
1.	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความขยันให้แก่ นักเรียน					
2.	ผู้บริหารมอบหมายนโยบายให้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน เขียนและค้นคว้า					
3.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความตรงต่อเวลา ไม่ขาดเรียน ไม่มาสาย					
4.	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนอย่างเหมาะสม					
5.	ผู้บริหารมอบหมายนโยบายและมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักทำงานช่วยเหลือในกิจกรรมของโรงเรียน					
ด้านความประหยัด						
6.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมขยะรีไซเคิลเพื่อส่งเสริมความประหยัดให้แก่ นักเรียน					
7.	ผู้บริหารจัดโครงการธนาคารโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเก็บออมและรู้จักความประหยัด					
8.	ผู้บริหารจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ซื้อของใช้ในราคาถูกและเป็น การประหยัด					
9.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมตลาดนัดสินค้าราคาถูกเพื่อส่งเสริมความประหยัด					
10.	ผู้บริหารปลุกฝังให้นักเรียนปิดน้ำ-ไฟฟ้าทุกครั้งก่อนออกจากห้องเรียนเพื่อช่วยกันประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ					
11.	ผู้บริหารให้จัดทำโครงการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนใช้และไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย					
ด้านความซื่อสัตย์						
12.	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์ให้แก่ นักเรียน					
13.	ผู้บริหารจัดให้มีสถานนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนต่อหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์					
14.	ผู้บริหารจัดให้มีสารวัตรนักเรียนในโรงเรียนเพื่อให้การดูแลนักเรียนทั่วถึงและปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
15.	ผู้บริหารประกาศเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีคุณธรรมความซื่อสัตย์และจัดบอร์ดแสดงเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่นๆ					
16.	ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการแสดงละครเวทีเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเสียสละเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน					
17.	ผู้บริหารมีนโยบายจัดทำประกาศนียบัตรให้กับนักเรียนที่ช่วยเหลืองานโรงเรียนด้วยความเต็มใจเป็นรางวัลแก่ผู้มีจิตสาธารณะ					
ด้านความมีวินัย						
18.	ผู้บริหารจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดแทรกความรู้ด้านวินัยให้แก่ผู้เรียน					
19.	ผู้บริหารบริหารจัดการโครงสร้างการบริหารเพื่อส่งเสริมวินัยให้กับนักเรียน					
20.	ผู้บริหารวางแผนการดำเนินงานในการส่งเสริมวินัยให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง					
21.	ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาด้านวินัยให้กับนักเรียน					
22.	ผู้บริหารจัดทำเอกสารแนะนำ กฎ ระเบียบและการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างชัดเจน					
ด้านความสุภาพ						
23.	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสุภาพเรียบร้อยและการเป็นผู้มีสัมมาคารวะให้แก่ผู้เรียน					
24.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมอบรมและประกวดมารยาทไทยให้กับนักเรียน					
25.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้อง สุภาพเรียบร้อยถูกต้องกาลเทศะ					
26.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมประกาศเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีความสุภาพเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ					
27.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมให้กับนักเรียนอย่างเหมาะสม					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านความสะอาด						
28.	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสะอาดให้แก่ นักเรียน					
29.	ผู้บริหารจัดกิจกรรม 5ส ในโรงเรียน					
30.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมประกวดห้องเรียนสะอาด					
31.	ผู้บริหารจัดแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบรักษาความสะอาดเป็นกลุ่มสีของนักเรียน					
32.	ผู้บริหารมีการจัดทำป้ายรณรงค์การทิ้งขยะให้ถูกที่					
ด้านความสามัคคี						
33.	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านความสามัคคีการทำงานเป็นทีม ช่วยกันทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย					
34.	ผู้บริหารจัดกิจกรรมกีฬาโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความสามัคคีให้กับนักเรียน ได้รู้จักการรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย					
35.	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักบทบาทของตน					
36.	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนและสภานักเรียน เพื่อฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
37.	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน					
ด้านความมีน้ำใจ						
38.	ผู้บริหารจัดทำโครงการที่ช่วยน้องขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จัก การให้และการแบ่งปันกัน					
39.	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรม ธนาคารความดีให้นักเรียนได้ฝากความดีต่าง ๆ ที่ทำเช่น การเสียสละสิ่งของ การเป็นอาสาช่วยงานของโรงเรียนและชุมชน					
40.	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกันบริจาคสิ่งของแก่ผู้ประสบภัย และผู้ด้อยโอกาสในโอกาสต่าง ๆ					
41.	ผู้บริหารมีนโยบายประกาศเชิดชูเกียรติให้กับนักเรียนที่ทำประโยชน์หรือสิ่ง ดีงามให้แก่โรงเรียนและชุมชน					
42.	ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมประกวดนักเรียนเป็นผู้อสาทำประโยชน์					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวกุหลาบ พิมพ์ลอย
วัน เดือน ปีเกิด	18 พฤศจิกายน 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่ปัจจุบัน	53/173 รังสิตคอนโดมิเนียม หมู่ที่ 3 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2545 วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอกคณิตศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2554 ครูโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี พ.ศ. 2556 ครูโรงเรียนปทุมวิไล
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครูโรงเรียนปทุมวิไล
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนปทุมวิไล อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

GRAD VRU